

**OULUN SEUDUN YMPÄRISTÖTOIMEN
YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMA 2008 – 2010**

PÄIVITYS VUODELLE 2010

SISÄLLYSLUETTELO

YLEINEN OSA	1
1. Johdanto	1
2. Valvonnan yleinen johto	1
3. Valvontasuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen.....	2
4. Kunnan valvontasuunnitelman sisältö	2
4.1. Tarkastuksen sisältö, tarkastuskertomus, tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika ja pakkokeinot.....	2
4.2. Valvontakohtetyyppien riskinarviointi ja riskiluokitus sekä valvontakohtetyyppien tarkastustiheys.....	4
4.3. Valvontaprojektit ja näytteenottosuunnitelma	4
4.4. Laboratoriot	4
4.5. Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	5
4.6. Raportointi.....	5
5. Koulutussuunnitelma	5
6. Voimavarat ja tukijärjestelmät.....	6
7. Valvonnan maksullisuus	6
8. Aikataulut	7
9. Säädösperusta	7
OULUN SEUDUN YMPÄRISTÖTOIMEN ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA 2010	8
1. Tarkastukset ja niiden sisältö	8
2. Valvontakohteen tarkastustiheys.....	10
3. Kunnan toimesta tapahtuva näytteiden ottaminen ja projektit	10
3.1. Suunnitelmallinen näytteidenotto	10
3.2. Muu näytteidenotto ja projektit.....	11
4. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	12
5. Hyväksytyt laboratoriot	12
6. Elintarvikehuoneistojen ja omavalvontasuunnitelmien hyväksyntä	12
7. Muut huomioon otettavat asiat	13
8. Ensisaapumisvalvonta	13
9. Laki- ja säädösperusteet.....	14
Elintarvikevalvonnan valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys	15
OULUN SEUDUN YMPÄRISTÖTOIMEN TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA 2010	22
1. Johdanto	22
2. Suunnitelmallisen valvonnan painopistealueet.....	22
3. Näytteenotto ja tutkimukset.....	23
4. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	24
5. Laki- ja säädösperusteet.....	24
Terveydensuojelulain valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys	25
Terveydensuojelulain mukaisten valvontakohtetyyppien ja tarkastusten sisältö	29

OULUN SEUDUN YMPÄRISTÖTOIMEN TUOTETURVALLISUUDEN VALVONTA- SUUNNITELMA 2010	31
1. Johdanto	31
2. Valtakunnalliset painopistealueet	31
3. Valvontakohteiden kartoitus	32
4. Tarkastukset	33
5. Projektit	33
6. Muut huomioon otettavat asiat	34
7. Laki- ja säädöspäruusteet	34
Tuoteturvallisuusvalvonnan valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys	35
OULUN SEUDUN YMPÄRISTÖTOIMEN KEMIKAALILAIN VALVONTA- SUUNNITELMA 2010	36
1. Johdanto	36
2. Kemikaalivalvonnan lakiperusteet ja kunnan valvontaviranomaisen tehtävät	36
3. Kemikaalit ja kemikaalilain valvontakohteet	37
3.1. Kemikaalitoimittaja	37
3.2. Vähittäismyyjä	38
4. Tarkastukset ja niiden sisältö	39
4.1. Tarkastusten määrittely	39
4.2. Tarkastuksen tavoitteet ja sisältö	39
5. Valvontakohteiden riskinarviointi, riskiluokitus ja tarkastustiheys sekä tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika	41
6. Valvontasuunnitelma ja valvonnan painopisteet vuodelle 2010	42
7. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	43
8. Raportointi	43
9. Laki- ja säädöspäruusteet	43
Kemikaalilain valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys	45
OULUN SEUDUN YMPÄRISTÖTOIMEN TUPAKKALAIN VALVONTASUUNNITELMA 2010 ...	46
1. Johdanto	46
2. Tarkastukset ja niiden sisältö	46
2.1. Tarkastuksen sisältö kohdetyypeittäin	46
3. Valvontakohteiden tarkastustiheys ja tarkastuksiin keskimääräisesti käytettävä aika	47
4. Valvontasuunnitelma ja valvonnan painopistealueet vuodelle 2010	48
4.1. Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden vähittäismyyntipaikkojen valvonta 2010	48
4.2. Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta 2010	48
5. Näytteiden ottaminen ja tutkiminen sekä laboratoriot	48
6. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	49
7. Raportointi	49
8. Muuta huomioitavaa	49
9. Laki- ja säädöspäruusteet	49
Tupakkalain valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys	50
Tupakkalain kohdetyyppien tarkastustiheydet ja tarkastukseen aika	51

Yleinen osa

Oulun seudun ympäristötoimi on Oulun kaupungin hallintokunta. Ympäristöterveydenhuolto toimii yhtenä sen yksikkönä ympäristönsuojelun, eläinlääkintähuollon ja elintarvikelaboratorion lisäksi. Valvonta toteutetaan seudullisesti. Toiminta-alue käsittää seuraavat kunnat: Hailuoto, Kempele, Kiiminki, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu, Oulunsalo ja Tyrnävä. Seudun alueella on n. 200 000 asukasta. Ympäristöterveydenhuolto hoidetaan keskitetysti yhdestä toimipisteestä, joka sijaitsee Oulussa torinrannassa. Yksikössä on 17 viranhaltijaa. Vastuuhenkilönä toimii johtava hygieenikko. Oulun seudun ympäristölautakunta on delegoinut toimivaltaa viranhaltijoille delegointipäätöksensä mukaisesti.

1. Johdanto

Keskusvirastot (Elintarviketurvallisuusvirasto, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto sekä Kuluttajavirasto, josta tuoteturvallisuustehtävät siirtyvät 1.1.2010 alkaen Turvatekniikan keskuskeskseen) ohjaavat kuntia laatimaan ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman, jossa tulee olla kirjattuna ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueiden valvonta lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Keskusvirastojen tavoitteena on yhtenäistää ympäristöterveysvalvontaa valtakunnallisesti.

Valvontaohjelma on edellytys valvonnasta perittävillä maksuilla. Oulun seudun ympäristötoimen johtokunta hyväksyy ympäristöterveydenhuollon valvontamaksut osana koko ympäristötoimen yhteistä taksataulukkoa.

Oulun seudun ympäristötoimen vuodelle 2010 laatiman ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman tavoitteena on, että toimialakohtaiset valvontaohjelmat ovat keskeisten periaatteiden suhteen yhtenevät ja että käytettävissä olevat voimavarat käytetään mahdollisimman tehokkaasti. Valvontaohjelmaa toteutetaan Oulun seudun ympäristötoimen toimialueella ympäristöterveydenhuollon valvontakohteissa. Tämä valvontasuunnitelma on päivitys vuosille 2008–2010 tehdystä suunnitelmasta.

Oulun seudun ympäristötoimen kohdetietojärjestelmään on kirjattu valvontasuunnitelman mukaisia kohteita noin 7800. Valvontakohdetietojen päivitystarve on jatkuva, koska uusia luvanvaraisia toimijoita aloittaa ja vastaavasti osa entisistä toimijoista lopettaa toiminnan. Lisäksi kohdetietojärjestelmään päivitetään kartoituksen perusteella jatkuvasti kohteita, joiden toiminta ei lain mukaan ole luvanvaraista. Näistä syistä kohteitten määrä tietojärjestelmässä elää koko ajan.

2. Valvonnan yleinen johto

Ministeriöiden alaiset **keskusviranomaiset** suunnittelevat, ohjaavat ja valvovat ympäristöterveydenhuoltoa valtakunnallisesti omilla toimialueillaan seuraavasti:

- o Elintarviketurvallisuusvirasto Evira: elintarvikelaki, eläinlääkintähuoltolaki
- o Kuluttajavirasto (1.1.2010 alkaen Turvatekniikan keskus): tuoteturvallisuuslainsäädäntö
- o Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus: terveydensuojelulaki ja tupakkalaki sekä osittain kemikaalilainsäädäntö ja elintarvikelaki
- o Suomen ympäristökeskus: osittain kemikaalilainsäädäntö

- o Lääninhallitus ohjaa ja valvoo annettujen säännösten ja määräysten noudattamista läänin alueella.
- o Kemikaalilainsäädännön osalta lääninhallitus ja alueellinen ympäristökeskus omilla toimialueillaan

3. Valvontasuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen

Oulun seudun ympäristötoimen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma laaditaan ottaen huomioon eri lakien mukaiset keskusvirastojen ohjeet ja valvonnan painopistealueet, paikalliset olosuhteet ja elinkeinorakenne sekä valvonnan resurssit. Valvontasuunnitelman tarkastustiheydet ovat keskusvirastojen ohjeiden mukaiset. Valvontasuunnitelmat hyväksyy Oulun seudun ympäristötoimen johtokunta. Johtokunta päättää myös tavasta, miten valvontasuunnitelman toteuttamista seurataan. Hyväksytty valvontasuunnitelma toimitetaan Oulun lääninhallitukselle hyväksymisvuoden loppuun mennessä.

Suunnitelma sisältää kohteiden ja tarkastusten määrät. Valvontasuunnitelmien realistinen toteutumaprosentti on 35–40% suunnitelmassa esitetyistä tarkastuksista.

Valtakunnallisista valvontatuloksista on ollut havaittavissa tarkastusten ja näytteidenottojen määrän vähentyminen. Toisaalta tarkastusten keskittyminen tiettyihin kohteisiin kertoo riskiperusteisen valvonnan lisääntymisestä, varsinkin kun tarkastukseen käytetty aika on pidentynyt.

4. Kunnan valvontasuunnitelman sisältö

Jäljempänä olevat toimialakohtaiset valvontasuunnitelmat sisältävät valvontasuunnitelma-asetuksen (665/2006) 3 §:ssä määritellyt seuraavat kohdat:

- 1) tarkastuksen sisällön määrittely
- 2) valvontakohteiden tai valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet
- 3) tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan
- 4) kunnan toimesta tapahtuvan näytteenoton ja näytteiden tutkimisen
- 5) valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin.

Eri lakien mukaisten valvontaohjelmien vähimmäissisällöstä ja ohjelmien toteutumisen arvioinnista säädetään toimialakohtaisissa säädöksissä (Elintarvikelaki 47 §, Kemikaalilaki 5 §, Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 14 §, Terveysuojelulaki 4a § ja Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 14 §) ja valvontaohjelma-asetuksen 5 §:ssä.

4.1. Tarkastuksen sisältö, tarkastuskertomus, tarkastukseen keskimääräisesti käytävä aika ja pakkokeinot

Tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen toimesta säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimuksenmukaisuus. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin tai tuotteisiin.

Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Tarkastukset voivat sisältää myös näytteenottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palveluiden terveys-

haittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Osassa kohteita on tarkoitukseenmukaista tehdä tarkastus samanaikaisesti useamman lain perusteella.

Pääosa valvonnasta toteutuu ennalta laadittuun suunnitelmaan perustuvilla ns. valvontasuunnitelman mukaisilla tarkastuksilla. Seurantatarkastus, jolla varmistetaan annettujen ohjeiden ja määräysten toteutuminen, kuuluu myös valvontasuunnitelman mukaisiin tarkastuksiin. Muita tarkastuksia tehdään tarvittaessa valitusten tai muiden viranomaisten esittämien valvontapyyntöjen yms. vuoksi. Tarkastuksia tehdään joko ennalta ilmoittamatta tai sopimalla tarkastusaika. Tarkastuksesta ilmoittaminen ei saa vaarantaa tarkastuksen tarkoituksen toteutumista.

Tarkastukseen kuuluu

- A. Tarkastukseen valmistautuminen ja asiakirjoihin perehtyminen:
- o valvontakohdetta koskevat asiakirjat ja mahdolliset lupaehdot
 - o mahdolliset valvontakohteelle annetut aikaisemmat huomautukset tai määräykset
 - o mahdolliset edellisen tarkastuksen jälkeen kirjatut valitukset tms.
 - o valvontakohteesta otettujen viranomaisnäytteiden tutkimustulokset
 - o valvontakohdetta koskevat asiakirjat ja mahdolliset lupaehdot
- B. Tarkastus, jonka sisältöön vaikuttavat kohde ja siellä harjoitettava toiminta
- o harjoitettavien toimintojen tarkastus: onko toiminta myönnetyn luvan mukaista
 - o tilojen tarkastus: mm. tilojen, laitteiden ja välineiden kunnan sekä puhtauden havainnointi
 - o toimintatapojen tarkastus: henkilökunnan työskentelytapojen ja mahdollisten riskien havainnointi
 - o henkilökuntaa koskevien vaatimusten toteutuminen, mm. osaamistodistukset
- C. Tarkastuksesta suoritettavan dokumentin kirjoittaminen:
- o tarkastuskertomus
 - o tarkastuksessa apuna käytettävät tarkastuslomakkeet

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus, vaikka tarkastuksessa ei havaittaisi puutteita. Tarkastuskertomukseen kirjataan tarkastusajankohta, tarkastuksen suorittaja ja läsnäolijat, tarkastuksen toteuttamistapa, tarkastetut osa-alueet, keskeiset havainnot ja johtopäätökset tarkastuksesta sekä perustelut kehoituksille tai määräyksille.

Tarkastuskertomuksissa voi olla korjausmääräyksiä, joihin sisältyy asianosaisen hallintolain mukainen kuuleminen, ellei kyseessä ole kiireellisiä toimia aiheuttava pakkokeino, jolloin kuuleminen tehdään joko määräyksen antamisen yhteydessä tai toimitetaan jälkepäin. Tarvittaessa asia vietään ympäristölautakunnan käsiteltäväksi.

Valvontaviranomaisen ylläpitämään toimintajärjestelmään (laatujärjestelmä) on tehty ohjeita tarkastuksen sisällöstä ja tarkastuksen eri vaiheista.

Tarkastuksiin käytettävä aika riippuu kohteen suuruudesta, toimintojen monipuolisuudesta sekä kohteen säädöstenmukaisuudesta. Tavoitteena on, että tarkastus valmistautumisineen ja kirjallisine dokumentteineen voidaan suorittaa valtakunnallisen valvontaohjelman suositusten puitteissa. Suositus tarkastukseen käytettävästä ajasta on annettu kunkin lain valtakunnallisessa valvontasuunnitelmassa lukuun ottamatta terveydensuojelulain mukaista valvontaohjelmaa. Terveydensuojelulain mukaiseen tarkastukseen käytettävä aika perustuu Oulun seudun ympäristötoimen arvioon tarkastuksissa keskimääräisesti käytetystä ajasta.

Matkaan käytettävää aikaa ei lueta valvontakäynnin laskutettavaan osaan kuuluvaksi, jolloin valvontakustannukset ovat sijainnista riippumatta yhtäläiset kaikille toimijoille.

4.2. Valvontakohdetyyppien riskinarviointi ja riskiluokitus sekä valvontakohdetyyppien tarkastustiheys

Tässä suunnitelmassa alustava riskinarviointi on tehty valvontakohdetyypeittäin, jolloin eri lakien valvontasuunnitelmiin on kirjattu keskusvirastojen ohjeissa annettu keskimääräinen tarkastustiheys valvontakohdetyypeittäin. Elintarvikelain kohteiden osalta on jo aloitettu kohdekohtaista riskinarviointia. Riskinarviointi on sisällytetty kohdetietojärjestelmään. Tähän asti tehdyn riskinarvioinnin vaikutuksesta elintarvikevalvonnan tarkastusmäärät vähenivät noin 10 %. Terveystieteiden mukaisissa valvontakohteissa aloitettiin riskinarviointi vuoden 2009 aikana. Jatkossa tavoitteena on aloittaa riskinarviointi toimialakohtaisesti myös muilla toimialoilla.

Kohdekohtainen tarkastustiheys riippuu kohteen tosiasiallista riskeistä. Esimerkiksi hyvin toimiva omavalvonta tai vastaava muu kohteessa tehtävä sisäinen valvonta, laadunvalvonta tai käyttötarkkailu sekä hyvä turvallisuuskulttuuri ja turvallisuusjohtaminen ovat omiaan pienentämään riskiä ja tätä kautta suunnitelmallisten tarkastusten tiheyttä. Toisaalta toimijan laiminlyönnit tai toistuvat valitukset voivat olla peruste nostaa tarkastustiheyttä.

Riskinarvioinnilla on suuri merkitys ympäristöterveydenhuollon voimavarojen oikean kohdentamisen suunnittelussa.

4.3. Valvontaprojektit ja näytteenottosuunnitelma

Toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa on huomioitu vuosittaisten valvontaprojektien toteuttaminen. Ympäristöterveydenhuollon projektit voivat olla osa valtakunnallista tai alueellista valvontaprojekteja tai ne voivat olla paikallisia ympäristötoimen omia projekteja, joita käytetään valvonnan kohteiden tai osa-alueita yksityiskohtaisempaan kartoittamiseen. Tuloksien perusteella voidaan kohdistaa valvontaa ja suunnata voimavaroja tarkemmin riskialueille.

Toimialakohtaisiin valvontasuunnitelmiin sisältyy näytteenottosuunnitelma. Suunnitelmalliseen valvontaan liittyvän näytteenoton kustannuksista osa kohdistuu toiminnanharjoittajalle ja osa on nk. viranomaisnäytteitä, joiden kustannuksista vastaa ympäristöterveydenhuolto. Lisäksi on varauduttava erityistilanteisiin liittyvään näytteenottoon ja laboratoriotutkimuksiin, esimerkiksi ruokamyrkytys- ja vesiepidemioiden selvittämisessä.

Näytteenottosuunnitelmaan sisältyvät myös tiedossa olevat toimialakohtaisten valtakunnallisten valvontaohjelmien ja projektien mukaiset näytteet, jotka on tarkoitus ottaa kunnan toimesta tai joiden ottamisessa kunta avustaa, ja joiden laboratorioskustannuksista vastaa asianomainen keskusviranomainen.

4.4. Laboratoriot

Valvontaviranomaisen viranomaisvalvontaa varten ottamat tai otattamat näytteet tutkitaan viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyssä laboratoriossa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa. Ympäristöterveydenhuollon viranomaisten ottamat näytteet toimitetaan tutkittavaksi Oulun seudun ympäristötoimen elintarvike- ja ympäristölaboratorioon, jossa mikrobiologiset tutkimukset pääasiassa tehdään. Kemiallinen analytiikka ostetaan kyseisiä analyysseja tarjoavalta akkreditoidulta laboratoriolta, jolla on valmius suorittaa halutut analyysit. Yksittäiset kemialliset näytteet lähetään

hinnastojen ja logistiikan perustella valittavaan edulliseksi katsottavaan laboratorioon. Mittavimmissä kemiallisten tutkimusten valvontaprojekteissa laboratorio valitaan tarjousten ja logistiikan perusteella.

Sisäilman terveystaitan selvittämiseen kuuluvat tutkimukset näytteenottoineen kiinteistönomistaja tai -haltija ostaa yksityisiltä kyseiseen toimintaan erikoistuneilta yrityksiltä. Käytettävän laboratorion tulee olla Eviran hyväksymä kyseisen tutkimusmenetelmän osalta.

4.5. Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Oulun seudun ympäristölautakunta arvioi valvontaohjelman toteutumisen vuosittain maaliskuun loppuun mennessä. Arvioinnissa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

- 1) Tarkastusten määrä kohdetyypeittäin
- 2) Tarkastusten kattavuus
- 3) Näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin
- 4) Valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen

Valvonnan kattavuus ja toteutuminen arvioidaan toimialakohtaisesti valvontakohdetyypeittäin. Arviointia hyödynnetään paikallisen ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa.

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan neljän kuukauden välein ympäristötoimen välitilinpäätöksen yhteydessä arvioitaessa strategisten tavoitteiden toteutumista. Tämän lisäksi toteutuu tarkastellaan vuosiyhteenvedossa. Toteutuneita tarkastus- ja näytteenottomääriä verrataan valvontasuunnitelmassa esitettyihin määriin. Lisäksi arvioidaan kuinka paljon voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin.

Toteutumisen arvioinnissa tarkastellaan toiminnan kattavuutta arvioimalla toteutuneiden tarkastusten määrää ja suunnitellun toteutumaprosentin saavuttamista painopistealueittain. Tarvittaessa selvitetään syyt tai perustelut mahdollisten toteutumatta jääneiden tavoitteiden osalta tai mahdolliset poikkeamat sekä vaadittavat toimenpiteet (esim. päätökset, resurssitarpeet, toiminnan muuttaminen, painopisteiden tarkentaminen), jotta tavoitteet toteutuisivat seuraavalla tarkastelujaksolla.

4.6. Raportointi

Oulun seudun ympäristötoimi lähettää ympäristölautakunnan hyväksymän selvityksen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumisesta Oulun lääninhallitukselle vuosittain seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä. Toimialakohtaisen toteutumisaraportit lähetetään lisäksi kunkin osa-alueen keskusvirastoon erikseen.

5. Koulutussuunnitelma

Valvontayksikössä huolehditaan, että tarkastuksia suorittavilla vakituksessa työsuhteessa olevilla henkilöillä on riittävä asiantuntemus ja pätevyys toimenkuvansa mukaisten tehtävien hoitamiseen. Henkilöstön osaamisen kartoittaminen on osa vuosittain käytävää kehityskeskustelua. Koulutustarpeet otetaan huomioon vuosittain laadittavassa valvonnan koulutusohjelmassa. Koulutusohjelma on osa laatujärjestelmää.

6. Voimavarat ja tukijärjestelmät

Oulun seudun ympäristötoimen ympäristöterveydenhuollossa työskentelee tällä hetkellä 17 henkilöä. Valvonnan kokonaistyöpanostarve on Eviran arvion mukaan 1,5-2 kertaa alueella sijaitsevien kohteiden tarkastuksiin tarvittava aika. Hyväksyttävänä olevan valvontasuunnitelman mukaiseen valvontaan tarvitaan näin laskien yhteensä 14,5–19,5 henkilötyövuotta. Henkilöstöressurssien riittävyys on tarkoitus turvata valvonnasta saatavilla maksuilla palkkaamalla tarvittaessa lisää henkilöitä.

Käytännön valvonnan ja resurssien tehokkaan käytön kannalta valvontaa suoritetaan useamman lain perusteella samalla kertaa kuitenkin niin, että tarkastettaviin asiakokonaisuuksiin pystytään perehtymään riittävästi.

Voimavarojen suunnittelussa on otettava huomioon lääkelain mukainen nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta vähittäiskaupoissa.

Tietojärjestelmä: Kaikki kohteet ja erilaiset toimenpiteen (suoritteet) kirjataan kohdekohtaisesti Ympäristötoimen käytössä olevaan Digia tietojärjestelmään, jonka kehittämiseen ympäristöterveydenhuolto myös osallistuu.

Viranhaltijapäätökset: Hakemuksista ja ilmoituksista tehdään kuntatoimisto-ohjelmalla päätökset kahtena kappaleena, joista toinen lähetetään toimijalle ja toinen jää ympäristötoimen arkistoon. Toimijan on säilytettävä päätöstä valvontakohteessa, jossa sen on oltava kohdetta valvojan viranomaisen saatavilla.

Toiminta- ja laatujärjestelmä: Valvonnan yhtenäistämiseksi laaditut toimintaohjeet ovat QPR järjestelmässä. Erillinen laatukäsikirja sisältää keskeisten valvontakohteitten perustamisohjeet.

Varautuminen erityistilanteisiin: Oulun seudun ympäristötoimen valmiussuunnitelma on päivitetty syksyllä 2006 ja se korvaa kunnissa aiemmin laaditut ympäristöterveydenhuollon erityistilanteiden suunnitelmat. Valmiussuunnitelma sisältää myös suunnitelman normaaliolojen erityistilanteiden varalta.

Viestintäsuunnitelma: Epidemioista tiedottaminen tapahtuu Oulun seudun epidemiologisessa työryhmässä sovitun tiedotusmallin mukaisesti ottaen huomioon ympäristötoimen erityistilanteiden ja poikkeusolojen suunnitelmassa huomioitavat asiat tiedottamisesta. Muuta viestintää ja tiedottamista varten ympäristöterveydenhuollon toimintajärjestelmässä on tarkempia ohjeita.

7. Valvonnan maksullisuus

Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset ovat maksullisia. Maksu määräytyy tarkastukseen käytetyn ajan mukaan. Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytetyn ajan arvioimisessa on otettu huomioon tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Tarkastuksiin voi kuulua uusintatarkastuksia tai jälkivalvontaa. Myös nämä tarkastukset ovat maksullisia.

Taksa on hyväksytty erillisenä ja se viedään lautakunnan hyväksyttäväksi aina päivityksen jälkeen. Voimassa oleva taksa on ympäristötoimen nettisivuilla.

Valvontasuunnitelmaa ohjaavat keskusvirastot pitävät tärkeänä, että kertyneet tulot kohdistetaan kunnallisen ympäristöterveydenhuollon valvonnan voimavarojen kehittämiseen.

8. Aikataulut

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma laaditaan aina kolmivuotiseksi, mutta se tarkastetaan, päivitetään ja hyväksytään vuosittain. Päivitetty suunnitelma toimitetaan Oulun lääninhalitukseen kunkin kalenterivuoden loppuun mennessä.

9. Säädösperusta

Velvollisuus valvontaohjelmien laatimiseen sisältyy seuraaviin lakeihin:

- o Elintarvikelaki (23/2006);
- o Laki kemikaalilain muuttamisesta (287/2006);
- o Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004);
- o Laki terveydensuojelulain muuttamisesta (285/2006)
- o Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetuin lain muuttamisesta (286/2006)
- o Valtioneuvoston asetus (664/2006) ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista
- o Valtioneuvoston asetus (665/2006) kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta eli valvontasuunnitelma-asetus
- o EY-valvonta-asetus (882/2004).
- o Lääkelaki 395/1987 ja Laki lääkelain muuttamisesta 22/2006

Oulun seudun ympäristötoimen elintarvikevalvontasuunnitelma 2010

Elintarvikelain 48 §:n mukaan kunnan on laadittava säännöllistä valvontaa koskeva kunnan elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajaa taloudellisilta tappioilta. Vuoden 2010 elintarvikevalvontasuunnitelma on päivitetty Eviran valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman 2009-2010 päivityksen 7/2009 mukaan.

Elintarvikevalvonnan tavoitteina on

- 1) varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu;
- 2) varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda harhaan;
- 3) suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta;
- 4) varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys;
- 5) turvata korkealaatuinen elintarvikevalvonta; ja
- 6) osaltaan parantaa elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä

Valvontasuunnitelman tulee sisältää vähintään seuraavat tiedot:

1. Tarkastuksen sisältö
2. Valvontakohteen tarkastustiheys
3. Kunnan toimesta tapahtuva näytteiden ottaminen
4. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi
5. Hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

1. Tarkastukset ja niiden sisältö

Katso myös Yleinen osa, kohta 4.1.

Pääosa valvonnasta toteutuu ennalta laadittuun suunnitelmaan perustuvilla ns. **valvontasuunnitelman mukaisilla tarkastuksilla**. Suunnitelmaan kuulumattomia **muita tarkastuksia** tehdään ruokamyrkytyspäilyiden, valitusten, muiden viranomaisten esittämien valvontapyyntöjen yms. takia. Muihin tarkastuksiin kuuluvat myös **elintarvikehuoneistojen käyttöönottotarkastukset**, jotka sisältyvät elintarvikehuoneiston lupamenettelyihin.

Tarkastuksia tehdään pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Osa tarkastuksista sovitaan etukäteen. Esimerkiksi omavalvonnan tason arviointiin sekä omavalvontasuunnitelman päivitystarpeeseen liittyvät tarkastukset vaativat yleensä vähintäänkin omavalvontavastuuhenkilön läsnäoloa, jolloin tarkastus yleensä sovitaan etukäteen.

Kohteen tarkastukseen kuuluu

- A.** Tarkastukseen **valmistautuminen ja asiakirjoihin perehtyminen**, tarkastetaan
 - o valvontakohdetta koskevat asiakirjat ja mahdolliset lupaehdot

- o omavalvontasuunnitelman hyväksymiseen mahdollisesti liittyvät ehdot ja määräykset
- o mahdolliset valvontakohteelle annetut huomautukset tai määräykset
- o valvontakohteesta otettujen viranomaisnäytteiden ja tiedoksi saatujen omavalvontanäytteiden tutkimustulokset
- o mahdolliset edellisen tarkastuksen jälkeen kirjatut valitukset tms.

B. Tarkastus, jonka sisältöön vaikuttavat kohde ja siellä harjoitettava toiminta

- o **harjoitettavien toimintojen tarkastus**; onko harjoitettava toiminta myönnetyn luvan mukaista
- o **omavalvonnan toteuttamisen tarkastus**; hyväksyntä ja päivittämistilanteen arviointi sekä toimintojen laajuudesta ja luonteesta riippuvan omavalvonnan toimivuuden tarkastus; suoritettujen mittausten ym. dokumentoinnin toteutuminen
- o **rakenteellisen hygienian tarkastus**, johon kuuluu mm. tilojen, laitteiden ja välineiden kunnon sekä puhtauden arviointi
- o toimintatapojen hygienian tarkastus; henkilökunnan työskentelyhygienian ja elintarvikkeiden käsittelyyn liittyvien riskien arviointi
- o **henkilökuntaa** koskevien vaatimusten toteutuminen, jos käsitellään helposti pilaantuvia pakkaamattomia elintarvikkeita (hygieniaosaamistodistukset, tartuntatautilain mukaiset terveystodistukset)
- o **tuotteiden** määräysmukaisuuden valvonta; pakkausmerkinnät ja laboratoriotutkimuksista saatava tieto
- o **jäljitettävyyden** toteutumisen tarkastus
- o **neuvontaa ja opastusta** omavalvonnan toteuttamisesta ja lainsäädännön vaatimuksista

valvontakohteessa suoritettavan tarkastuksen eri osa-alueita voidaan tarkastaa useampaan tarkastuskertaan jaettuna, mutta pääsääntöisesti kaikkia osa-alueita tarkastetaan vuosittain, ellei kyseessä ole harvemmin kuin kerran vuodessa tarkastettava vähäriskinen kohde.

C. Dokumentin kirjoittaminen tarkastuksesta

Suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksista kirjoitetaan aina tarkastuskertomus, vaikka tarkastuksessa ei havaittaisi puutteita. Tarkastuskertomus voi sisältää korjauskehotuksia, jotka voivat johtaa selvityspyyntöihin. Tarkastuskertomus kirjoitetaan joko toimistolla tai valvontakohteessa itsejäljentävälle lomakkeelle.

Tarkastuskertomukseen kirjataan tarkastusajankohta, tarkastuksen suorittaja ja läsnäolijat, tarkastetut kohteet, keskeiset havainnot sekä asianomaiselta toimijalta edellytettävät toimet ja niiden perustelut.

Valvontaviranomaisen ylläpitämässä toimintajärjestelmässä (laatujärjestelmä) on tarkemmin kuvattu tarkastuksen sisältö ja tarkastuksen suorittamisen eri vaiheet. Tarkastuksissa käytetään apuna erilaisten valvontakohdetyyppien tarkastukseen suunniteltuja lomakkeita, joiden avulla arvioidaan kohteen elintarvikehygieenistä tasoa. Lomakkeita voidaan käyttää tarkastuskertomuksena tai tarkastuskertomuksen liitteinä.

Eläinperäisiä elintarvikkeita valmistavien laitosten osalta tehdään vuosittain yksi kattavampi tarkastus toiminnan laadun, omavalvonnan sekä HACCP järjestelmän toimivuuden arvioimiseksi. Tämän perusteella suunnitellaan tarvittavat valvontatoimet ja näytteenotto. Tarkastuksessa arvioidaan myös mahdolliset toimitoja koskevat erityisvaatimukset. Tarkastusten sisältö ja tiheys yksittäisten laitosten osalta riippuu arvioituista riskeistä.

D. Pakkokeinojen käyttö

Tarvittaessa käytetään pakkokeinoja. Määräysten antamiseen liittyy asianosaisen hallintolain mukainen kuuleminen, ellei kyseessä ole kiireellisiä toimia aiheuttava pakkokeino eikä kuulemista voida suorittaa. Pakkokeinoista on tarkemmat toimintaohjeet toimintajärjestelmässä ja lisäksi noudatetaan Eviran ohjetta elintarvikelain mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä elintarvikevalvonnassa.

2. Valvontakohteen tarkastustiheys

Suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksia tehdään kohteesta, toimintojen luonteesta ja toiminnan laajuudesta sekä kohteelle tai kohdetyypille tehdystä riskinarvioinnista riippuen minimissään kerran kymmenessä vuodessa (alkutuotannon kohde, jossa asiat ovat kunnossa) ja maksimissaan toimintapäivinä (kunnallinen lihantarkastustoiminta pienteurastamoissa tai riistan käsittelylaitoksissa). Tarkastustiheydet on ilmoitettu tarkemmin liitteenä olevassa taulukossa.

Perustarkastustiheytenä pidetään Elintarviketurvallisuusviraston (Eviran) Valtakunnallisessa elintarvikevalvontaohjelmassa 2009–2010 antamia suosituksia. Riskitekijöiden arviointiin perustuen voidaan tarkastuskertojen määrää vähentää tai lisätä perustellusta syystä korkeintaan 50 % ohjeellisista tarkastuskertoista. Vähentäminen on mahdollista, kun kohteessa on toimiva omavalvonta eikä tilojen ja toiminnan suhteen ole huomautettavaa. Tarkastuskertojen määrää kohteessa voidaan lisätä silloin kun havaitaan sellaisia riskitekijöitä, jotka eivät ole hallinnassa ja elintarviketurvallisuuden epäilläään vaarantuvan.

Joidenkin valvontakohteiden toiminta edellyttää erityistoimintojen tarkastamista (esim. naudanlihan merkintäjärjestelmä) tai ylimääräisten tai ennalta arvaamattomien näytteiden ottamista (esim. kansallinen salmonellavalvontaohjelma ja ensisaapumistoiminta). Erikoistoiminnot otetaan tarvittaessa huomioon tarkastustiheyttä määritettäessä. Alkutuotantopaikat on rekisteröity tietojärjestelmään. Niiden valvonta käynnistetään valtakunnallisten ohjeiden valmistuttua.

3. Kunnan toimesta tapahtuva näytteiden ottaminen ja projektit

3.1. Suunnitelmallinen näytteidenotto

Eläinperäisiä elintarvikkeita valmistavat tuotantolaitokset:

Eläinperäisiä elintarvikkeita valmistavista laitoksista otetaan valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten yhteydessä näytteitä yrityksen omavalvonnan toimivuuden tarkastamiseksi. Tarkastuskäynnillä otetaan pääsääntöisesti 1 elintarvikenäyte, josta tutkitaan elintarvikehygieenisen laadun varmistamiseksi kokonaisbakteerit ja enterobakteerit. Kala-alan laitoksista otetusta elintarvikenäytteestä tutkitaan edellä esitettyjen mikrobien lisäksi *Listeria monocytogenes*, jonka esiintymistä

voidaan vaihtoehtoisesti kartoittaa myös tuotantoympäristöstä otetusta puhtausnäytteestä. Näytteiden tutkimuskustannuksista vastaa toimija.

Yrityksen omavalvonnan toimivuus, omavalvontanäytteiden määrä sekä näytetulokset otetaan huomioon lopullista laitospöytäkirjaa näytteenottoa määritettäessä. Näytemäärän vähentämisen edellytyksenä on, että yritys on ottanut valvontaviranomaisen hyväksymän suunnitelman mukaiset omavalvontanäytteet ja näytteiden tulokset ovat olleet keskimäärin hyviä. Lisäksi edellytyksenä on, että toimija on ryhtynyt korjaaviin toimenpiteisiin laboratoriotutkimusten perusteella mahdollisen ongelman korjaamiseksi ja varmistanut toimenpiteen onnistumisen uusintänäyttein.

Ammattikeittiöt (ravintolat, keskuskeittiöt, eineskeittiöt, laitoskeittiöt, pitopalvelut yms.):

Strategian mukaisesti elintarvikevalvonnan painopiste on ruokamyrkytysten ehkäisyssä. Suurin osa valmistusvirheisiin liittyvistä bakteeriperäisistä ruokamyrkytyksistä on liittynyt esikypsennetyn ruoan liian hitaaseen jäädyttämiseen tai säilyttämiseen bakteerikasvun mahdollistavassa lämpötilassa liian kauan. Oulun seudun ympäristötoimen projekteissa on todettu esikypsennetyn ruoan hidas jäädytys puutteellisen jäädytyskapasiteetin takia ongelma-alueeksi ja ruokamyrkytysriskejä lisääväksi tekijäksi.

Valvontasuunnitelman mukaisesti sellaisista valvontakohteista, jotka harjoittavat esivalmistetun ruoan jäädyttämistä, otetaan kerran vuodessa viranomaisvalvontänäyte esikypsennetystä ruoasta (valmiiksi kypsennetty liha, kala, riisi, vanukas tms.). Näytteestä määritetään bakteerien kokonaismäärä sekä *Bacillus cereus* tai sulfiittia pelkistävät klostridit tuotteesta riippuen.

Mikäli kohteen omavalvontasuunnitelma sisältää vastaavan näytteen ja valvontakohteella on osoitetaan alle vuoden ikäinen dokumentti suoritetusta omavalvontatutkimuksesta eikä mikrobiologisessa laadussa ole huomautettavaa, ei valvontaviranomainen ota toimijan kustannettavaa viranomaisnäytettä, mutta voi ottaa valvontaviranomaisen kustannuksella pistokoeluonteisen näytteen.

Mikäli valvontakohteessa on tehostetulla ilmankierroilla varustettu erillinen jäädytyslaite, jota käytetään esivalmistettujen ruokien jäädytykseen ja jonka jäädytysteho seurataan dokumentoidusti, ei näytettä ole tarvetta ottaa tai valvoja voi ottaa pistokoeluonteisen kontrollinäytteen viranomaisen kustannuksella.

Valvontasuunnitelman mukaisesta näytteenotosta ja näytteen tutkimisesta peritään maksu.

3.2. Muu näytteidenotto ja projektit

Katso myös yleinen osio kohta 4.3.

Valvontaviranomainen voi kustannuksellaan teettää lisätutkimuksia ottamistaan elintarvike- ja ympäristönäytteistä tarkastusten yhteydessä. Harkinnan mukaan voidaan ottaa pistokoeluonteisesti myös muita näytteitä, joiden tutkimuskustannuksista vastaa valvontaviranomainen.

Jos viranomaisnäytteiden tutkimustulos on elintarvike-, talousvesi- tai ympäristönäytteen osalta huono, vaaditaan toimijaa ottamaan uusintänäyte omalla kustannuksellaan. Mikäli toimija ei ole ottanut omavalvontasuunnitelmansa näytteenotto- ja tutkimussuunnitelman mukaisia omavalvontanäytteitä, viranomainen voi ottaa kyseiset näytteet ja tutkituttaa ne toimijan kustannuksella. Tällöin näytteiden ottoon käytetty aika laskutetaan toimijalta voimassa olevan taksan mukaisesti.

Valvontaprojektit määritellään vuosittain ja niissä otetaan huomioon EVIRA:n tai lääninhallituksen koordinoimat projektit, joihin valvontayksikön on perusteltua osallistua. Evira on suunnitellut vuodelle 2010 toteutettavaksi seuraavat hankkeet:

- Elintarvikkeissa esitettäviin ravitsemusväitteisiin liittyvä hanke
- Elintarvikkeiden radioaktiivisuuteen liittyvä hanke
- Salmonellan esiintymiseen kasviksissa liittyvän hanke
- Kartoitus *Listeria monosytogenes* -bakteerin esiintyvyydestä kylmäsavustetuissa ja graavi-suolatuissa kalastustuotteissa, eräissä juustoissa sekä lämpökäsitellyissä lihavalvointeissa

Ympäristötoimi valvoo elintarvikkeita myös omin seudullisin valvontaprojektein, joita on vuosittain 1-3 kappaletta. Vuodelle 2010 suunniteltuja ympäristötoimen omia projekteja ovat

- Puhdas keittiö (ravintolakeittiot)
- jääpalojen laatu

Elintarvikevalvonnassa otetaan myös kartoitusnäytteitä, ruokamyrkytysnäytteitä ja tutkitaan valitusnäytteitä. Projekteissa määritetään eri bakteereita kattavammin. Projektien puitteissa näytteenottoa ei voida kohdistaa tasapuolisesti eri yrityksiin, joten sitä ei voida laskuttaa yrityksiltä.

Ympäristötoimi osallistuu valvontakunnallisten seuranta- ja valvontaohjelmien toteutukseen EVIRA:n vuosittaisten ohjeiden mukaan. Tällaisia ovat esimerkiksi meijereiden maidon vierasainevalvonta ja lihanleikkaamoiden kansallinen salmonellavalvonta.

4. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Katso Yleinen osa kohta 4.4.

5. Hyväksytyt laboratoriot

Katso yleinen osio 4.4.

6. Elintarvikehuoneistojen ja omavalvontasuunnitelmien hyväksyntä

Elintarvikehuoneiston on oltava valvontaviranomaisen hyväksymä ennen toiminnan aloittamista (elintarvikelaki 13 -15 §). Valvontaviranomainen tekee elintarvikehuoneiston hyväksymisestä päätöksen. Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä.

Huoneistohyväksyntä koskee myös sellaisia toimijoita, joilla ei ole varsinaista huoneistoa elintarvikkeiden käsittelyä varten, mutta jotka toimivat elintarvikeketjun osana (ns. virtuaalihuoneistot). Tällaisia voivat olla esimerkiksi maahantuontiyhtymät tai ensisaapumistoimijat.

Ilmoituksenvaraisista, elintarvikelain 13.2 §:n tarkoittamista toiminnoista on tehtävä ilmoitus. Ilmoituksen perusteella elintarvikehuoneisto liitetään kohdetietojärjestelmään ja sitä valvontaan valvontasuunnitelman mukaan.

Kaikilla elintarvikehuoneistoilla on oltava omavalvontasuunnitelma ja alkutuotantopaikoilla omavalvonnin kuvaus. Valvontaviranomaisen tehtävänä on hyväksyä omavalvontasuunnitelma. Omavalvontasuunnitelman hyväksymistä ei edellytetä ilmoituksenvaraisia toimintoja harjoittavilta toimi-

joilta. Ensisaapumistoimijoiden omavalvontasuunnitelmat tulee kuitenkin aina hyväksyttävä. Alkutuotantopaikkojen omavalvonnan kuvaukselta ei edellytetä hyväksyntää.

7. Muut huomioon otettavat asiat

Elintarvikevalvonnan **painopisteenä** on Oulun seudun ympäristötoimen strategian mukaisesti ruokamyrkytys-epidemioiden ehkäisy.

Terveysvaaratilanteessa toimitaan toimintajärjestelmän ohjeiden (ruokamyrkytys-epidemian toimintaohje) ja valmiussuunnitelman mukaan. Ruokamyrkytys-epidemioiden varalta toimialueen kunnissa on perustettu epidemiaselvitystyöryhmät.

Takaisinvetotilanteessa toimitaan Eviran takaisinvento-ohjeiden mukaan. Mikäli Oulun seudun ympäristötoimen valvonta-alueella oleva toimija ei noudata velvollisuuttaan takaisinvedoissa, ryhtyy toimenpiteisiin terveydelle vaarallisten erien poistamiseksi markkinoilta.

Epidemioista **tiedottaminen** tapahtuu epidemiologisessa työryhmässä sovitun tiedotusmallin mukaisesti ottaen huomioon ympäristötoimen valmiussuunnitelmassa huomioitavat asiat. Muuta viestintää ja tiedottamista varten on tarkempia ohjeita ympäristöterveydenhuollon toimintajärjestelmässä. Viestinnässä toimitaan Oulun kaupungin viestintäohjeiden mukaisesti.

8. Ensisaapumisvalvonta

Maa- ja metsätalousministeriön ensisaapumistoiminnasta annetun asetuksen tarkoituksena on turvata toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta Suomeen toimitettujen eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieeninen laatu ja estää eläintautien leviäminen näiden elintarvikkeiden välityksellä. Paikallinen ensisaapumisvalvontaviranomainen suorittaa valvonta-alueellaan ensisaapumisvalvontaa Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) kanssa tekemänsä sopimuksen ja Eviran ensisaapumisvalvontasuunnitelman mukaisesti.

Ensisaapumisvalvonnan tarkastukset suoritetaan siinä laajuudessa, kun se kyseisessä tarkastuskohteessa on tarkastushetkellä mahdollista. Tarkastusajankohta sovitaan pääsääntöisesti toimijan kanssa ennalta. Tarkastuksessa tehdyt havainnot merkitään ensisaapumisvalvontaa varten laadittuun erilliseen tarkastuspöytäkirjaan, joka toimitetaan Eviraan. Jos tarkastuksessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, on ne määrättävä korjattavaksi. Vakavasta epäkohdasta aiheutuu aina uusintatarkastus, jossa varmistetaan, että toimija on korjannut epäkohdan. Uusintatarkastuksessa tarkastetaan ainoastaan, että uusintatarkastuksen aiheuttanut epäkohta on korjattu.

Paikalliset ensisaapumisvalvontaviranomaiset käyttävät valvonnassaan elintarvikelaissa säädettyjä hallinnollisia pakkokeinoja. Hallinnollisten pakkokeinojen käyttö kuuluu kuitenkin Elintarviketurvallisuusvirastolle siltä osin, kun se liittyy Eviran tehtäviin ensisaapumisvalvonnassa (mm. ilmoitukset ja aloittamisilmoituksen liitteenä oleva omavalvontasuunnitelma sekä kuukausittainen yhteenvetoilmoitus).

Ensisaapumistoimijoiden omavalvontasuunnitelmat tulee aina hyväksyä. Ensisaapumistoimijoiden ja -paikkojen valvontatiheys määritellään vuosittain Elintarviketurvallisuusviraston laatimassa ensisaapumisvalvontasuunnitelmassa.

Elintarvikkeiden ensisaapumisvalvonnan yhteydessä otetaan elintarvikenäytteitä Eviran ohjeiden mukaisesti. Jos paikallinen ensisaapumisvalvontaviranomainen katsoo sen tarpeelliseksi, hän voi terveysturvallisuuden varmistamiseksi teettää myös muita tutkimuksia. Näytteenotosta ja näytteiden tutkimuskustannuksista vastaa Evira.

9. Laki- ja säädösperusteet

- o Elintarvikelaki 23/2006
- o EY:n yleinen elintarvikehygieniasetus (852/2004)
- o EY:n eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetus (853/2004)
- o EY:n asetus rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta (882/2004)
- o Maa- ja metsätalousministeriön asetus eräiden elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta 28/2009
- o Maa- ja metsätalousministeriön antama asetus ensisaapumistoiminnasta 118/2006
- o EY:n salmonellaa koskeva erityistakuuasetus (1688/2005)
- o asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista (664/2006)
- o Elintarvikevalvonta-asetus (321/2006)
- o Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus (EY) N:o 854/2004
- o STM:n asetus elintarvikkeiden tai talousveden välityksellä leviävien ruokamyrkytysepidemioiden selvittämisestä (251/2007)
- o Valtioneuvoston asetus elintarvikelain ja terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekevistä laboratorioista (1174/2006)
- o Valvontasuunnitelma-asetus (665/2006)
- o Yleinen elintarvikevalvonta-asetus (EY) N:o 178/2002

Elintarvikevalvonnan valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys

(Taulukosta on jätetty pois ne kohderyhmät, joihin kuuluvia valvontakohteita ei toimialueella ole.)

Kohde-ryhmä	Valvontakohte	Kohteiden lkm	Tarkastukseen käytettävä aika (h/kohde)	EVIRA		Oulun seudun ympäristötoimi liikelaitos		
				Tarkastustiheys-suositus	Vuosittaisten tarkastusten määrä suositukseen mukaan	Tarkastustiheys 2010	Tarkastusmäärä 2010	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä 2010
02.01	Lihankäsittelylaitokset (alle 1 milj. kg/v)	1	2	11	11	11	11	22
02.07	Pienimuotoiset liha-alan laitokset	3	2	2	6	2	6	12
03.02	Kala-alan laitokset (alle 100 000 kg/v)	5	2	5	25	5	23	46
03.03	Kala-alan laitokset (yli 500 000 kg/v)	2	3	11	22	11	22	66
04.01	Maitoalan laitokset (alle 50 000 kg/v)	1	3	4	4	4	3	9
04.03	Maitoalan laitokset (yli 2 milj. kg/v)	1	4	6	6	6	6	24
04.05	Kylmävarastot	2	2	2	2	2	2	4
06.01	Tukkukaupat ja varastot	12	2	2	26	2	16	32

Kohde-ryhmä	Valvontakohte	Kohteiden lkm	Tarkastukseen käytettävä aika (h/kohde)	Tarkastustiheys-suositus	Vuosittaisten tarkastusten määrä suosituksen mukaan	Tarkastustiheys 2010	Tarkastusmäärä 2010	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä 2010
8.01	Leipomot ja viljavalmistelaitokset	12	2-5	3	39	3	39	137
8.02	Pienet leipomot ei helposti pilaantuvia tuotteita	18	1-3	1	18	1	18	36
8.03	Ruokavalmistetehtaat, einiskeittiöt	2	3-5	2	4	2	3	16
8.04	Kala <5000 kg	2	1-3	2	2	2	2	4
8.05	Suoraan kuluttajille myytävät	1	1-3	0,67	1	0,67	1	2
8.10	Muut valmistuslaitokset	3	1-3	0,67	3	0,67	3	6
9.01	Pakkaamot	12	2-3	1	11	1	11	28
9.02	Tukkukaupat, varastot	18	1-2	1	13	1	13	20
9.03	Kuljetukset	89	1-3	0,67	56	0,67	56	111
9.04	ATP-Kuljetukset	44	1-3	0,67	29	0,67	29	58
10.01	Ravintolat, ruoanvalmistusta (alle 50 asiakaspaikkaa)	121	3-5	3	339	3	324	1296

Kohde-ryhmä	Valvontakohte	Kohteiden lkm	Tarkastukseen käytettävä aika (h/kohde)	Tarkastustiheys-suositus	Vuosittaisten tarkastusten määrä suositukseen mukaan	Tarkastustiheys 2010	Tarkastusmäärä 2010	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä 2010
10.02	Ravintolat, vähäistä ruoanvalmistusta (yli 50 asiakaspaikkaa)	128	3-4	1	132	1	125	438
10.03	Ravintolat, ruoanvalmistusta (yli 50 asiakaspaikkaa)	125	4-6	3	333	3	313	1565
10.04	Ravintolat ei ruoanvalmistusta (alle 50 asiakaspaikkaa)	27	1	0,67	18	0,67	15	15
10.05	Ravintolat ei ruoanvalmistusta (yli 50 asiakaspaikkaa)	60	1-2	0,67	40	0,67	39	58
10.06	Tarjoilukioskit ja grillit yms.	40	3-5	3	129	3	127	508
10.07	Pitopalvelu	9	4-6	4	44	4	40	200
10.08	Tarjoilukärryt ja muut vastaavat	8	1	0,67	3	0,67	3	3
10.09	Suuret yleisötilaisuudet	69	3-5	0,67	42	0,67	42	169
10.11	Ravintolat, joissa pitopalvelua	6	4-6	4	24	4	19	95
10.12	Pitopalvelu, säännöllinen tarjoilupaikka	9	4-6	4	40	4	36	180

Kohde-ryhmä	Valvontakohde	Kohteiden lkm	Tarkastukseen käytettävä aika (h/kohde)	Tarkastustiheys-suositus	Vuosittaisten tarkastusten määrä suosituksen mukaan	Tarkastustiheys 2010	Tarkastusmäärä 2010	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä 2010
11.01	Suurtaloudet (valmistuskeittiöt) yli 500 annosta	11	3-4	2	22	2	18	63
11.04								
11.07								
11.11								
11.02	Suurtaloudet (valmistuskeittiöt) alle 500 annosta	114	3-4	2	238	2	193	676
11.05								
11.08								
11.12								
11.03	Suurtaloudet (jakelukeittiöt)	298	1-2	1	284	1	175	262
11.06								
11.09								
11.13								
11.20								
11.15	Suurtaloudet (keskuskeittiöt)	58	4-6	4	228	4	169	845
11.10	Ryhmäperhepäiväkotien keittiöt	17	1-2	1	17	1	14	21
11.16	Ruokalat, joissa pitopalvelutoimintaa	4	3-4	2	8	2	8	28
11.17	Lastenkotien valmistuskeittiöt	10	3-4	2	16	2	12	42

Kohde-ryhmä	Valvontakohte	Kohteiden lkm	Tarkastukseen käytettävä aika (h/kohde)	Tarkastustiheys-suositus	Vuosittaisten tarkastusten määrä suosituksen mukaan	Tarkastustiheys 2010	Tarkastusmäärä 2010	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä 2010
11.19	Muut laitoskeittiöt (ruoanvalmistusta)	86	3-4	2	164	2	155	542
11.21	Kokoontumistilojen keittiöt säännöllistä ruoanvalmistusta	6	3-4	2	12	2	12	42
11.22	Kokoontumistilojen keittiöt epäsäännöllinen ruoanvalmistus	93	1	0,67	60	1	60	60
12.01	Myymälät, joissa ruoanvalmistusta	16	4-5	3	48	3	47	212
12.02	Myymälät, joissa palvelumyynti helposti pilaantuvat tuotteita	34	3-4	2	64	2	64	224
12.03	Myymälät, joissa pakatut tuotteet	111	2-3	0,67	72	0,67	71	178
12.05	Elintarvikekioskit	53	1-2	0,67	36	0,67	36	54
12.06	Jäätelökioskit	32	1-2	1	30	1	30	45
12.07	Elintarvikkeiden vähäinen myynti	89	1-2	0,67	56	0,67	56	84
12.12	Torit, tori- ja ulkomyyntipaikat	16	1	1	14	1	14	14

Kohde-ryhmä	Valvontakohte	Kohteiden lkm	Tarkastukseen käytettävä aika (h/kohde)	Tarkastustiheys-suositus	Vuosittaisten tarkastusten määrä suositukseen mukaan	Tarkastustiheys 2010	Tarkastusmäärä 2010	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä 2010
12.13	Ruoanvalmistuspaikat ulkona, tarjoilukärryt	9	1	1	8	1	8	8
15.00	Ensisaapumisvalvonta	9	4-5	2	14	1	14	63
1.01	Maidontuotantotilat	305	1-3	0,33	101	0,33	101	202
1.02	Tiloilla ante mortem -tarkastus	5	1-3	*				
1.04	Luonnonvaraisen riistan lihantarkastukset	4	1-3	**				
1.05	Kalan alkutuotanto	24	1-3	0,2	5	0,2	5	10
1.06	Lihan alkutuotanto	260	1-3	0,2	52	0,2	52	104
1.07	Kananmunien ja siipikarjan alkutuotanto	9	1-3	0,2	2	0,2	2	4
1.08	Kasvisten ja viljan alkutuotanto	943	1-3	0,1	94	0,1	94	188
1.09	Hunajan alkutuotanto	20	1-3	0,1	2	0,1	2	4
1.19	Muu alkutuotanto	172	1-3	0,1	17	0,1	17	34

Kohde-ryhmä	Valvontakohde	Kohteiden lkm	Tarkastukseen käytettävä aika (h/kohde)	Tarkastustiheys-suositus	Vuosittaisten tarkastusten määrä suosituksen mukaan	Tarkastustiheys 2010	Tarkastusmäärä 2010	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä 2010
17.01	Elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita valmistavat laitokset	9	1-3	0,7	2	0,7	2	4
Yhteensä		3645						9179
Työaika (henkilötyöpäivää)								1224
Työaika (henkilötyövuotta)								5,6

* aina kun toimintaa

** tarkastetaan pyydettyäessä

Oulun seudun ympäristötoimen terveydensuojelulain valvontasuunnitelma 2010

1. Johdanto

Terveydensuojelulain mukaisen **tarkastuksen tavoite** on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö valvontakohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joista voi syntyä terveyshaittaa. Haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi valvontaviranomaisen on annettava tarpeelliset ohjeet ja määräykset.

Tässä suunnitelmassa annetaan valvonnan tarkastustiheydet kohdetyypeittäin. Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet ovat pääsääntöisesti joko luvan- tai ilmoituksenvaraisia, jolloin terveydensuojeluviranomainen tekee toimintaa koskevasta hakemuksesta tai ilmoituksesta päätöksen. Tämän jälkeen kohde siirtyy valvontasuunnitelman mukaiseen valvontaan.

Terveydensuojelulain valvontasuunnitelma noudattaa Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen (STTV) antamaa valtakunnallista valvontaohjelmaa (Oppaita 2:2007: Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma). Suunnitelman päivityksessä on huomioitu Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) valtakunnallista valvontaohjelman päivittämistä koskeva kirje 31.7.2009.

Terveydensuojelulain mukaiseen valvontaan kuuluvat suunnitelmallisen valvonnan lisäksi myös muita tarkastuksia. Näihin kuuluvat valvontakohteen lupahakemuksen tai ilmoituksen käsittelyyn liittyvät huoneistojen käyttöönottotarkastukset ja usein näihin liittyvät ennakkotarkastukset sekä toimijan vaihtumiseen liittyvät tarkastukset. Muihin tarkastuksiin kuuluvat myös terveyshaitan selvittämiseksi tehtävät tarkastukset mm. asunnoissa, kouluissa, päiväkodeissa ja vanhainkodeissa. Suunnitelmalliseen valvontaan eivät myöskään kuulu mahdolliset talousvesiepidemian selvityksiin kuuluvat tarkastukset. Lisäksi valitusten ja muiden viranomaisten esittämien lausunto- tai valvontapyyntöjen vuoksi tehdään suunnitelmaan kuulumattomia tarkastuksia. Tarkastuksiin voi kuulua myös uusintatarkastuksia tai jälkivalvontaa.

2. Suunnitelmallisen valvonnan painopistealueet

Oulun seudun ympäristötoimen terveydensuojelulain valvonnan painopisteet ovat keskusviraston (Valvira) painopistealueiden mukaisia. Vuonna 2010 tavoitteena on, että

- o talousvedet täyttävät terveydelliset laatuvaatimukset
- o pienten vesilaitosten (vähintään 50 mutta alle 5000 käyttäjää tai vähintään 10 mutta alle 1000 m³/d, tai muu asetuksen 461/2000 mukainen kohde) valvontaa kohdennetaan erityistilannevalmiuksiin
- o EU-uimarantojen vesien laatu täyttää laatuvaatimukset
- o EU-uimarannoille (9 kpl) on laadittu uimarantaprofiili (laadittava ennen 2011 uimakauden alkua)
- o päiväkodeissa ja kouluissa ilmanvaihdon riittävyttä osoittavan hiilidioksidin pitoisuus on luokkaa hyvä tai tyydyttävä

Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset suunnataan ikäihmisille tarkoitettuihin palvelu- ja hoitoyksiköihin sekä muihin asumispalveluyksiköihin. Kolmen vuoden välein kouluihin tehtäviä tarkastuksia jatketaan vakiintuneina yhteistarkastuksina työterveyshuollon, kouluterveydenhuollon ja työsuojelun kanssa. Tavoitteena on aloittaa myös oppilaitoksissa valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset.

Valtakunnallisiin terveydensuojelulain valvontaprojekteihin osallistutaan siltä osin kuin ne pystytään toteuttamaan suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä.

Suunnitelmallisen valvonnan tarkastustiheydet ja valvontakohteiden lukumäärät on esitetty liitteessä 1. Eri kohderyhmien tarkastusten sisällöt on esitetty liitteessä 2.

3. Näytteenotto ja tutkimukset

Talous- ja uimaveden valvontaa varten on annettu asetukset, joissa säädetään vesistä otettavien näytteiden määrät ja näytteistä tehtävät analyysit. Asetukset ovat seuraavat:

- o Talousveden laatuvaatimuksista ja näytteenotosta on säädetty STM asetuksessa (461/2000) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista sekä STM asetuksessa (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista. Vesilaitosten näytteenottosuunnitelmat hyväksytään vesilaitosten valvontatutkimusohjelman hyväksymisen yhteydessä.
- o Uima-allasvesien laatuvaatimuksista ja näytteenotosta on säädetty STM asetuksessa (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista.
- o Uimarantavesien laatuvaatimuksista ja näytteenotosta on säädetty EU-rantojen osalta STM:n asetuksessa (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta. Muita virallisia rantoja ja veden laatua tarkkaillaan pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta annetun STM:n asetuksen (354/2008) mukaisesti.

Terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä voidaan ottaa **puhtausnäytteitä** puhtaanapidon toimivuuden tarkistamiseksi.

Sisäilman terveyshaitan selvittämiseen kuuluvat tutkimukset näytteenottoineen toiminnanharjoittaja ostaa kyseiseen toimintaan **erikoistuneilta** yrityksiltä. Tutkimuksessa käytetyt menetelmät tulee ennakoon hyväksyttää valvovalla tarkastajalla.

Kaikki viranomaisnäytteet tutkitaan Eviran hyväksymässä laboratoriossa. Tämä koskee myös terveyshaitan selvittämiseen kuuluvia tutkimuksia.

4. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valviran ohjeen mukaan valvonnan kattavuus arvioidaan valvontakohdetyypeittäin. Kattavuus kuvataan liittämällä arviointiin selvitys toteutuneiden tarkastusten lukumäärästä ja näytteenotosta valvontakohdetyypeittäin.

Suurten vesilaitosten (7 kpl) tiedonkeruulomakkeet toimitetaan lääninhallitukselle vuosittain maaliskuun loppuun mennessä. EU-uimarantojen tiedonkeruulomakkeet toimitetaan lääninhallitukselle vuosittain syyskuun loppuun mennessä. Muutoin terveydensuojelun valvontasuunnitelmien vuosittainen toteutuminen raportoidaan lääninhallitukselle Valviran tiedonkeruulomakkeella. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja seuranta on tarkemmin yleisen osan kohdassa 4.5.

5. Laki- ja säädösperusteet

- o Terveydensuojelulaki (763/1994)
- o Terveydensuojeluasetus (1280/1994)
- o STTV: Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma, Opas 2:2007
- o STM asetus (461/2000) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- o STM asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- o STM asetus (167/2003) eräistä terveydensuojelulaisissa tarkoitetuista huoneistoista tai laitoksista sekä ilmoituksesta liikkuvasta ajoneuvosta tai laitteesta
- o STM asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista
- o STM asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
- o STM asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
- o STM:n asetus elintarvikkeiden tai talousveden välityksellä leviävien ruokamyrkytysepidemioiden selvittämisestä (251/2007)
- o Valtioneuvoston asetus elintarvikkelain ja terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekevästä laboratorioista (1174/2006)
- o Valvontasuunnitelma-asetus (665/2006)
- o Sttv/Valvira **OPPAITA** 3:2007: Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoitusmenettelyn soveltamisohje: Sosiaalialan laitokset ja huoneistot
- o Valviran, sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto: Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoitusmenettelyn soveltamisohje: Julkiset huvi-, kokoontumis- ja majoitus-huoneistot
- o Valviran, sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston kirje 31.7.2009 "Valtakunnallisten terveydensuojelulain, tupakkalain ja kemikaalilain vuosien 2008–2010 valvontaohjelmien päivitys vuodelle 2010"
- o Asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/2009

Terveydensuojelulain valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys
(Taulukosta on jätetty pois ne kohderyhmät, joihin kuuluvia valvontakohteita ei toimialueella ole)

Kohderyhmän nro	Kohdetyyppi	Valvontakohteiden ikm	Tarkastukseen käytettävä aika (h/kohde)	STTV		Oulun seudun ympäristötoimi		
				Tarkastustiheys STTV:n suositus	Vuosittaisten tarkastusten ikm STTV:n suosituksen mukaisesti	Tarkastustiheys 2010	Tarkastusmäärä 2010	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä 2010
Terveyshaittaa aiheuttavat työtilat (Tsl 13§ 1 mom. 1 kohta)								
23.01	Terveyshaittaa aiheuttavat työtilat	2	4	0,3–0,2	0,6–0,4	0,33	1	3
Julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot								
20.01 – 20.02	Teatterit, elokuvateatterit, konserttitalit	13	2	0,25	3	0	0	0
20.03	Nuorisotilat	32	2	0,25	16	0	0	0
20.04	Luentosalit, auditoriot, kokoustilat	kohteet kartoittamatta				*)		
20.05	Urheiluhallit, monitoimihallit	51	2	0,25	13	0,5	25	50
20.06 – 20.07	Tanssisali, -lavat, pelitalit	11	2	0,25	3	0	0	0
20.08 – 20.09	Juhlahuoneistot, uskonnollisten yhdistysten kokoustilat	174	2	0,25	44	0,25	44	88
20.10	Kerho- ja leirikeskukset	14	2	0,25	3	0,5	7	14
20.11	Lasten sisäleikkitala	1	2	0,25	0,25	0	0	0
Julkiset majoitushuoneistot								
21.01	Hotellit	13	3	0,2	2,6	0,2	3	8
21.02	Matkustajakodit ja muu majoitus	19	3	0,33	6	0,33	6	18
21.03	Leirikeskukset ja muut vastaavat majoituskohteet	8	4	1	8	1	8	32
21.04	Leirintäalueet	4	4	1	4	1	4	16

Kohderyhmän nro	Kohdetyyppi	Valvontakohteiden ikm	Tarkastukseen käytettävä aika (h/kohde)	STTV		Oulun seudun ympäristötoimi		
				Tarkastustiheys STTV:n suositus	Vuosittaisen tarkastusten ikm STTV:n suosituksen mukaisesti	Tarkastustiheys 2010	Tarkastusmäärä 2010	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä 2010
Yleiset uimahallit, uima-altaat, uimalat, kylpylät								
31.01	Kylpylät	1	4	2	2	2	2	8
31.02	Uimahallit	4	4	2	8	2	8	32
31.03	Uima-altaat (hotellit, koulut)	20	4	1	20	1	20	80
Yleiset uimarannat								
32.01	EU-uimarannat	9	3	1	9	1	9	27
32.02	Muut yleiset uimarannat (myös talviuintipaikat)	36	2	1	36	1	36	72
32.11 -	Leirikeskusten ja leirintäalueiden uimapaikat	12	2	1	12	1	12	24
32.12								
Eläinsuojat ja -aitaukset asemakaava-alueella								
36.02 -	Eläinsuojat ja -aitaukset asemakaava-alueella	kohteet kartoittamatta	3	0,33		0	0	0
36.10								
Koulut ja oppilaitokset								
22.01 22.02	Peruskoulut ja erityiskoulut	124	5	0,33	41	0,33	41	206
22.03	Lukiot (erillään toimivat)	5	5	0,33	1-2	0,33	5	15
22.04 22.05	Keskiasteen oppilaitokset ja yliopistot	55	7,5	0,33	18	0,33	0	0
22.06	Kansalaisopistot yms.	8	5	0,25	2	0,33	3	13
Päiväkodit, lasten- ja ryhmäperhepäiväkodit, esiopetustilat								
24.01	Päiväkodit	189	4	0,5	95	0,5	95	370
24.02	Ryhmäperhepäiväkodit	23	4	0,5	12	0,5	12	48

Kohderyhmän nro	Kohdetyyppi	Valvontakohteiden ikm	Tarkastukseen käytettävä aika (h/kohde)	STTV		Oulun seudun ympäristötoimi		
				Tarkastustiheys STTV:n suositus	Vuosittaisten tarkastusten ikm STTV:n suosituksen mukaisesti	Tarkastustiheys 2010	Tarkastusmäärä 2010	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä 2010
24.03	Lastensuojeluyksiköt	13	4	0,5	6	0,5	6	24
24.04	Leikki- ja muu päivätoiminta	43	4	0,5	21–22	0,5	22	88
Vanhainkodit, palvelutalot ja muut asumispalvelut								
25.01	Vanhainkodit, palvelutalot ja muut asumispalvelut	10	2,5	0,5	5	1	10	25
25.02	Tehostettu palveluasuminen	111	2,5	0,5	56	0,5	56	140
25.03 – 25.07	Muut asumispalvelut	20	2,5	0,5	10	0,5	10	25
Parturit, kampaamot								
26.01- 26.03	Parturit, kampaamot**)	341	2,5	0,2	68	0	0	0
Kauneushoitolat ja muut ihonkäsittely- tai hoitopaikat, solariumit								
26.04- 26.07	Kauneushoitolat ja muut ihonkäsittely- tai hoitopaikat, solariumit	140	2,5	0,33	46	0,33	110	275
Julkiset kuntosalit ja liikuntatilat								
27.01	Julkiset kuntosalit	54	2,5	0,33	18	0,33	18	45
27.02	Jäähallit	7	2,5	0,33	2	0,33	7	18
27.03	Muut liikuntatilat	10	2,5	0,33	3	0,33	10	25
Hautausmaat ja hautapaikat								
34.01	Hautausmaat ja hautapaikat	21	2	0,2	4	0,2	4	8
Muut laitokset ja huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta saattaa aiheutua käyttäjälle terveyshaittaa								
26.20	Muut laitokset ja huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta saattaa aiheutua käyttäjälle terveyshaittaa	2	4	0,33	1-0,6	0,33	0	0

LIITE 1 (Tsl) 4/4

Kohderyhmän nro	Kohdetyyppi	Valvontakohteiden lkm	Tarkastukseen käytettävä aika (h/kohde)	STTV		Oulun seudun ympäristötoimi		
				Tarkastustiheys STTV:n suositus	Vuosittaisten tarkastusten lkm STTV:n suosituksen mukaisesti	Tarkastustiheys 2010	Tarkastusmäärä 2010	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä 2010
Talousvettä toimittavat laitokset								
30.01	Vähintään 5000 käyttäjää tai yli 1000 m ³ /d	7	7,5	2-1	26-13	2	14	105
30.02	Vähintään 50 mutta alle 5000 käyttäjää, tai vähintään 10 mutta alle 1000 m ³ /d, tai muu asetuksen 461/2000 mukainen kohde	13	6	2-1	12-6	1	13	78
30.02	Vain talousveden jakelua	2	6	0,5	1-0,5	1	2	12
30.03	Alle 50 käyttäjää tai alle 10 m ³ /d tai muu asetuksen 401/2001 mukainen kohde	2	4		1	1	2	8
Alusten saniteettitoimenpiteitä koskevat tarkastukset								
35.02	Alusten saniteettitoimenpiteitä koskevat tarkastukset (***)		2				12	24
	Yhteensä	1624						2027
	Työaika (henkilötyöpäivää)							270
	Työaika (henkilötyövuotta)							1,2

*) Kohteiden määrä kartoitetaan Valviran, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto: Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoitusmenettelyn soveltamisohjeen "Julkiset huvi-, kokoontumis- ja majoitushuoneistot" mukaisesti

**)Valvonta toteutetaan projektina suunnittelukauden jälkeen

***) Alusten tarkastamiset kansainväliset todistukset saniteettitoimenpiteistä vapauttamista varten eivät varsinaisesti kuulu suunnitelmalliseen valvontaan. Tarkastuksista peritään kuitenkin maksu, minkä vuoksi tarkastukset on esitetty valvontasuunnitelmassa. Suunnitelmassa esitetty tarkastusmäärä on arvioitu vuonna 2009 tehtyjen tarkastusten määrästä.

Terveysturvallisuuden mukaisten valvontakohdetyypit ja tarkastusten sisältö

Kohdetyypit ja tarkastusten sisältö (sekä riskinarviointiin liittyviä tekijöitä)	
TsL 13 § 1 mom. 1 kohdan kohde	asutuksen läheisyys, asukkaiden määrä, asukkaiden häiriöalttius, toiminnan jatkuvuus, melu ja muut päästöt, kemikaalien käsittely ja säilytys, jätehuollon järjestelyt
Julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	yleinen siisteys, käymälät ja muut sosiaalityöt, sisäilman laatu, ilmanvaihto, toiminnan aiheuttama melu (asiakasmäärät, harjoitettavan toiminnan laatu)
Julkiset majoitushuoneistot <i>* hotellit</i> <i>* matkustajakodit ja muu majoitus</i> <i>* leirikeskukset tai vastaavat majoituskohteet</i>	varustelutaso, majoitustilat, yleiset tilat, käymälät ja pesu- ja saunatilat, yleinen siisteys, siivousjärjestelyt, sisäilman laatu, ilmanvaihto (asiakasmäärät)
Yleiset saunat	saunatilat, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät, ilmanvaihto, pintojen ja kalusteiden kunto, yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt (asiakasmäärät)
Yleiset uimahallit, uima-altaat, uimalat, uimarannat ja kylpylät <i>* uimahallit</i> <i>* uima-altaat, uimalat</i> <i>* kylpylät ja vesipuistot</i> <i>*EU- uimarannat</i> <i>* muut yleiset uimarannat</i>	Uimahallit, kylpylät ym.: henkilöstön allasvesihygieeninen osaaminen, valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuminen, allasveden laatuvaatimusten täyttymisen seuranta, tulokset asiakkaiden nähtävillä, puhdistuslaitteiden toiminta, niiden huolto ja käyttötarkkailu, ilmanvaihto, yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt, sauna- ja pesutilat, kalusteiden ja pintojen kunto, jätehuolto (asiakasmäärät) Uimarannat: rannan siivous ja jätehuolto, yleiseen käyttöön tarkoitettu käymälät ja pukeutumistilat, valvontaviranomaisen ottamien valvontanäytteiden tutkimustulokset niitä varten varatulla ilmoitustaululla, kieltotaulu päästää koiria ja muita kotieläimiä uimarannalle (riskit uimaveden laadulle, kävijämäärät)
Eläinsuojat ja -aitaukset asema-kaava-alueella tai vastaavat	eläinsuojan, jaloittelupaikan ja ympäristön siisteys, lannan, virtsan ja rehujen käsittely (eläinten laji ja lukumäärä, etäisyys rajanaapureihin, lähialueen muu käyttötarkoitus ja häiriöalttius)

<p>Koulut ja oppilaitokset * peruskoulu * lukio, yliopisto, kansalaisopisto * keskiasteen eril. oppilaitokset</p>	<p>yleinen siisteys ja rakenteiden kunto, siivousohjelma ja -välineet, käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, valaistus, sisäilman laatu, melu, jätehuolto, piha-alueet (oppilasmäärät)</p>
<p>Päivähoitopaikat, lasten- ja ryhmäperhepäiväkodit, esiopetustilat</p>	<p>yleinen siisteys ja rakenteiden kunto, siivousohjelma ja -välineet, käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, vaatteiden käsittely, valaistus, sisäilman laatu, melu, jätehuolto, piha- ja leikkialueet (lapsimäärät)</p>
<p>Vanhainkodit, palvelutalot ja muut asumispalvelut</p>	<p>yleinen siisteys ja rakenteiden kunto, siivousohjelma ja -välineet, käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, valaistus, sisäilman laatu, melu, jätehuolto, piha-alueet (asiakasmäärät, omatoimisuus/hoidettavuus)</p>
<p>Parturit, kampaamot</p>	<p>tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus, ilmanvaihto, siivousjärjestelyt, pesutilat, käymälät</p>
<p>Kauneushoitolat ja muut ihonkäsittely- ja hoitopaikat, solariumit</p>	<p>tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus, ilmanvaihto, siivousjärjestelyt, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät</p>
<p>Julkiset kuntosalit tai liikuntatilat</p>	<p>tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus, ilmanvaihto, siivousjärjestelyt, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät</p>
<p>Hautausmaat</p>	<p>ruumiiden säilytys, hautojen peittäminen, yleisökäymälät, puhtaanapito (pohjavesitilanne alueella)</p>
<p>Muut laitokset ja huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta saattaa aiheutua käyttäjälle terveyshaittaa</p>	<p>toiminnan luonne ja laajuus (altistuvien määrä, altistava tekijä)</p>
<p>Talousvettä toimittavat laitokset * vähintään 5000 käyttäjää tai yli 1000 m³/d * vähintään 50 mutta alle 5000 käyttäjää tai vähintään 10 mutta alle 1000 m³/d tai muu asetuksen 461/2000 mukainen kohde</p>	<p>valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuman sekä tutkimustulosten arviointi, henkilöstön talousvesihygieninen osaaminen, vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus, erityistilanteisiin varautuminen, laitoksen oma käyttötarkkailu, laitostilojen siisteys ja kunto, kemikaalien käyttö ja varastointi</p>
<p>Talousvettä toimittavat laitokset * alle 50 käyttäjää tai alle 10 m³ /d tai muu asetuksen 401/2001 mukainen kohde</p>	<p>soveltaen samat kuin yllä, toiminnan laajuus (elintarvikkealan yritykset, julkinen tai kaupallinen toiminta)</p>

Oulun seudun ympäristötoimen tuoteturvallisuuden valvontasuunnitelma 2010

1. Johdanto

Tuoteturvallisuusvalvonnan sujuvuuden ja tehokkuuden varmistamiseksi käytössä on työnjako, jonka mukaisesti kunnat huolehtivat paikallisten **palveluiden turvallisuuden** valvonnasta. Tämä sisältää säännöllisiä, riskinarvioinnin perusteella tapahtuvia tarkastuksia, valvontaprojekteihin osallistumista, ilmoitusten käsittelyä ja muuta valvontaa tukevaa työtä.

Oulun seudun ympäristölautakunta on delegoinut (23.2.2006,35 §) kuluttajapalvelun suoritus- tai käyttökiellon ja kulutustavaran myyntikiellon päätäntävällän terveystarkastajille (KuTuL 23 § ja 24 §).

Kuluttajapalvelujen osalta Kuluttajavirasto (1.1.2010 lähtien TUKES) ohjaa valvontaa ja ottaa hoitaakseen tarvittaessa sellaiset palvelujen turvallisuuteen liittyvät tapaukset, joissa kunnassa on annettu väliaikainen kiello tai joissa on tehtävänä ennakkoratkaisunomainen linjaus.

Valtakunnallisessa levityksessä olevien **tavaroiden** valvonnasta vastaa pääsääntöisesti Kuluttajavirasto. Tarvittaessa Kuluttajavirasto pyytää kuntien apua näytteenottoon ja myynnistä poistettavien tavaroiden jälkivalvontaan sekä kiireellisiin valtakunnallisiin valvontatehtäviin. Kunnalliseen valvontaan kuuluvat kuitenkin kosmetiikan, lelujen ja kynttilätuotteiden paikallinen valmistus.

2. Valtakunnalliset painopistealueet

Tuoteturvallisuusvalvonnassa on vuonna 2010 kaksi erityistä teema-aluetta:

1. valvonnallisen otteen tehostaminen
2. tuoteturvallisuusvalvonnan resurssien varmistaminen

Valvonnallisen otteen tehostamisen tavoitteena on, että

- o palveluiden turvallisuuteen liittyvät valvontatapaukset pyritään hoitamaan paikallisesti
- o valvontakeinojen osaava ja tarkoituksenmukainen käyttö
- o jälkivalvonnan merkitystä korostetaan

Tuoteturvallisuuslainsäädännön laajan soveltamisalan vuoksi valvontaa keskitetään Kuluttajaviraston määrittämille painopistealueille, joita ovat **lasten, nuorten ja ikääntyneiden** henkilöiden turvallisuus. He eivät voi vaikuttaa ympäristöönsä, eivätkä tunne ja hallitse erilaisia elinympäristön riskejä. Toisena painopistealueena ovat **vapaa-ajan palvelut**, joita käyttävät suuret kuluttajajoukot. Palveluun tai lajiin sinänsä ei tarvitse liittyä suuria vaaroja vaan riskit muodostuvat siitä, että lajia harrastavat suuret määrät kuluttajia. Suurin osa vapaa-ajan tapaturmista tapahtuu erilaisten liikuntaharrastusten yhteydessä. Kuluttajavirasto on antanut suosituksen painopistealueiden kohteiden valvonnasta julkaisussa 2/2006 "Kunnallisen tuoteturvallisuusvalvonnan valvontakriteeristö."

Kuluttajapalveluiden keskeisiä valvontakohteita vapaa-ajan palveluiden osalta ovat:

- huvipuistot ja tivolit
- kuntosalit
- laskettelukeskukset
- skeittipaikat
- ohjelmapalveluiden tarjoajat
- kiipeilykeskukset ja – seinät
- ratsastustallit ja – keskukset
- karting-keskukset
- uimahallit ja kylpylät
- uimarannat
- avantouintipakat
- yleisötilaisuudet
- leikkikentät

Kulutustavaroiden osalta painopistealueita ovat:

- lelut ja lastenhoitotarvikkeet
- tulipalon vaaraa aiheuttavat tuotteet, esim. kynttilätuotteet
- tuotteet, joilla pyritään suojelemaan kuluttajan turvallisuutta ja joiden asianmukainen toiminta tai toimimattomuus selviää vasta hätä- tai onnettomuustilanteessa, mm. henkilösuojaimet (esim. suojakypärät ja heijastimet) ja tuoteturvallisuuslainsäädännön soveltamisalalle kuuluvat pelastustoimintaan tarkoitettut tavarat (esim. sammutuspeitteet ja pelastautumisvälineet).

Kuluttajapalveluiden ja kulutustavaroiden keskeiset valvontakohteet on määritelty kunnallisen tuoteturvallisuusvalvonnan valvontakriteeristöissä, joissa painopistealueiden kohteille on annettu keskimääräiset tarkastustiheydet ja tarkastuksen kestot.

Tavoitteena on, että sellaisten palveluntarjoajien, joilla on useita samantyyppisiä kohteita, esim. kunnan leikkikenttien tai uimarantojen ylläpitäjät, valvontaa siirretään pois yksittäisten laitteiden tarkastamisesta kohti kokonaisvaltaisempaa asiakasturvallisuuden edistämistä.

3. Valvontakohteiden kartoitus

Tuoteturvallisuuslainsäädäntö ei sisällä elinkeinoharjoittajille tai muille palvelun tarjoajille (esim. kunta, seurakunta tai asunto-osakeyhtiö) tarkoitettua ilmoitusvelvollisuutta. Tietoa palvelujen tarjoajista saadaan joissakin tapauksista terveydensuojelu- ja elintarvikelainsäädännön perusteella tehdyistä ilmoituksista ja hakemuksista. Oulun seudun ympäristötoimessa on esimerkiksi ohjelmapalveluyrittäjiä kartoitettu yleisötilaisuuksista tehtävien ilmoitusten avulla. Paikallisia lelujen ja kynttilätuotteiden valmistajia voidaan kartoittaa tehtäessä elintarvikevalvontaa jouluy-ym. myyjäisissä. Lisäksi valvontakohteiden kartoittamisessa käytetään apuna terveystarkastajien paikallistuntemuksen lisäksi myös yritysrekisteriä ja paikallislehtiä. Tiedot valvontakohteista on **rekisteröity** valvonnan tietojärjestelmään (Digia).

4. Tarkastukset

Oulun seudun ympäristötoimen valvontasuunnitelmassa valvonta kohdennetaan lasten ja nuorten käyttämiin vapaa-ajanpalveluihin ja palveluihin, joita käyttävät suuret väkijoukot.

Valvontasuunnitelman mukainen tarkastus voi olla ennalta sovittu eli ns. **tavanomainen tarkastus**. Kuluttajapalveluiden turvallisuutta tarkastettaessa tarkastukseen kuuluu ennakolta toiminnanharjoittajan turvallisuusasiakirjaan ja – suunnitelmiin tutustuminen. Tarkastuskäynnillä tarkastetaan tilojen ja varusteiden turvallisuus. Tarkastukseen sisältyy myös mahdollisia keskusteluja toiminnanharjoittajan lisäksi myös henkilöstön kanssa. Tarvittaessa seurataan palvelun todellista suorittamista.

Jälkivalvontaan liittyvä tarkastus voi olla ennakolta sovittu tai ilmoittamaton tarkastus. Jälkitarkastus voi olla uimarannan turvallisuusohjeistuksen puutteiden korjaamisen tarkastaminen.

Ennalta ilmoittamatta tarkastus voidaan tehdä esim. kuluttajan tekemän ilmoituksen perusteella tai turvallisuuspuutteen toteamiseksi. Esim. tilanteissa, joissa toiminnanharjoittaja ei voi varautua viranomaisen tarkastukseen, kuten uinninvalvonnan riittävyyden tarkastaminen.

Tarkastuksista laaditaan aina **tarkastuskertomus**. Ympäristötoimen toimintajärjestelmässä (laatu järjestelmässä) on tarkemmin kuvattu kulutustavaran ja kuluttajapalvelun tarkastuksen sisältö ja tarkastuksen eri vaiheet. Valvonnassa tukeudutaan Kuluttajavirastossa laadittuihin ohjeisiin, malliasiakirjoihin ja tarkastuslomakkeisiin.

5. Projektit

Vuosittain osallistutaan Kuluttajaviraston ja Oulun lääninhallituksen järjestämiin valvontaprojekteihin.

Vuonna 2010 osallistutaan seuraaviin projekteihin

- Maastohiihtolatujen turvallisuus, helmi-maaliskuu, Oulun lääninhallitus
- Leikkikenttien turvallisuus, touko-elokuu, Oulun lääninhallitus
- Yleisötilaisuuksien turvallisuus, huhti-toukokuu, Kuluttajavirasto/Tukes

Projekteihin kuuluvat tarkastukset ovat valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia ja siten myös maksullisia.

Liitteenä oleva **tarkastussuunnitelma** noudattaa Kuluttajaviraston ohjetta. Suunnitelma on kohderyhmäkohtainen. Valvontasuunnitelma ei sisällä näytteenottoa. Tarvittaessa otetaan kuitenkin Kuluttajavirastolta tulleiden näytteenottopyyntöjen mukaiset näytteet. Tarvittaessa näytteitä voidaan ottaa myös painopistealueen kulutustavaroiden valmistajien tarkastusten yhteydessä. Tavoitteena on kehittää kohdekohtaista riskinarviointia, jonka perusteella määräytyy kohdekohtainen tarkastustiheys.

Valvontasuunnitelman toteutuminen tullaan raportoimaan Kuluttajaviraston lomakkeella, johon on yhdistetty aiemmat tuoteturvallisuusvalvonnan tietojenkeruun (kohde- ja valvontatiedot) ja valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin raportoinnit.

6. Muut huomioon otettavat asiat

Varautuminen tuoteturvallisuuden **erityistilanteisiin** on sisällytetty Oulun seudun toimen valmiussuunnitelmaan. Suunnitelma on päivitetty keväällä 2009 ja se korvaa kunnissa aiemmin laaditut ympäristöterveydenhuollon erityistilanteiden suunnitelmat.

Valmiussuunnitelma sisältää suunnitelman normaaliolojen erityistilanteiden varalta. Tuoteturvallisuuden erityistilanteita ovat mm. kuluttajapalveluiden suorittamiseen liittyvät onnettomuudet esim. ohjelmapalveluyrityksissä tai yleisötilaisuudessa, joissa voi olla useita kuolonuhreja tai muu vakava kuluttajapalveluiden asiakasturvallisuuteen liittyvä onnettomuus, jota käsitellään tiedotusvälineissä ja johon epäillään liittyvän tuoteturvallisuuteen liittyvien vastuiden laiminlyömistä. Erityistilanne voi liittyä myös kulutustavaroihin esim. äkillisesti ilmenevä vaaratekijä (esimerkiksi tuotteen koostumuksen muuttumisen aiheuttama myrkytys).

Tiedottaminen tapahtuu erityistilanneohjeen mukaisesti (epidemiologisessa) työryhmässä sovitun tiedotusmallin mukaisesti ottaen huomioon ympäristötoimen erityistilanteiden ja poikkeusolojen suunnitelmassa huomioidut asiat tiedottamisesta. Muuta viestintää ja tiedottamista varten ympäristöterveydenhuollon toimintajärjestelmässä on tarkempia ohjeita.

7. Laki- ja säädösperusteet

- o Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004)
- o Valtioneuvoston asetus kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista (613/2004)
- o Tuoteturvallisuusvalvonnan valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2008–2010 (Kuluttajaviraston julkaisusarja 9/2007)
- o Kuluttajaviraston ohjeet kunnan tuoteturvallisuusvalvonnan valvontasuunnitelman laatimiseksi; Kuluttajaviraston julkaisusarja 9/2004
- o Kunnallisen tuoteturvallisuusvalvonnan valvontakriteeristö; Kuluttajaviraston julkaisusarja 2/2006
- o Tuoteturvallisuusvalvonnan valtakunnallisen valvontaohjelman päivitys vuodelle 2009; (Kuluttajaviraston kirje KUV/8358/52/2008)
- o Valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (suunnitelma-asetus) (665/2006)
- o Kuluttajaviraston kirje KUV/5631/52/2009. Tuoteturvallisuusvalvonnan valtakunnallisen valvontaohjelman päivitys vuodelle 2010

Tuoteturvallisuusvalvonnan valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys
(Taulukosta on jätetty pois ne kohderyhmät, joihin kuuluvia valvontakohteita ei toimialueella ole)

Kohderyhmä		Kohteiden lukumäärä	Tarkastus käyntien tarve KUV	Arvio yhden käynnin kestosta KUV	Tarkastus käynnit kpl 2010	Tarkastus aika/vuosi/kohde (h)
	Kuluttajapalvelut					
41.01	Huvipuisto/perhepuisto/tivoli/sirkus	1	1	8	1	8
41.02	Kuntosali	53	0,33	4	18	72
41.03	Laskettelukeskus	1	1	8	1	8
41.04	Leikkikenttä, yleinen	223	0,5	4	112	448
41.05	Leikkikenttä, koulu	124	0,5	4	62	248
41.06	Leikkikenttä, muu	18	0,5	4	9	36
41.08	Karting-keskus	1	0,5	6	0	0
41.13	Skeittauspaikka	19	0,5	3	9	27
41.07	Ohjelmalveluyritys	26	0,5	6	13	78
41.15	Kiipeilykeskus/-seinä	5	0,5	5	2	10
41.11	Ratsastustalli /-keskus	12	0,5	6	6	36
41.09	Uimahalli/kylpylä/vastaava, isot	5	1	5	5	25
41.09	Uima-altaat (hotellit, koulut ym.)	20	1	5	20	100
41.16	Uimaranta, EU	9	1	2	9	18
41.16	Uimarannat, muut viralliset	48	1	2	48	96
41.14	Talviuintipaikka	4	1	2	4	8
41.17	Yleisötilaisuus	67	0,5	3	33	99
41.18	Tatuointien ja lävistysten tekijät	4	0,33	2	1	2
41.20	Hiihtoladut (projekti)	68	0,5	5	34	170
	Kulutustavarat				0	0
44.01	Kynttilätuotteiden valmistajat	4	0,55	3	2	6
44.02	Lelujen valmistajat	0	0,5	4	0	0
44.03	Kosmetiikan valmistajat	1	0,5	6	1	6
	YHTEENSÄ	713			390	1501

Painopistealueiden valvonta	htpv	200
Muiden kuin painopistealueiden valvontatarve	htpv	220
Hallinnollinen työ	htpv	10
Resurssit (henkilötyöpäivät/henkilövuosi))	htpv/ htv	430/2

Kuluttajaviraston v. 2006 valvontakriteeristön mukaan painopistealueen kohteiden valvonnan lisäksi resursseja on varattava muuhun tuoteturvallisuusvalvonnan työhön 220 htpv (200 000 asukasta kohti varattava 220 htpv). Lisäksi hallinnolliseen työhön tulee varata vähintään 10 htpv.

Oulun seudun ympäristötoimen kemikaalilain valvontasuunnitelma 2010

1. Johdanto

Kunnallisen kemikaalien markkinavalvonnan pääasiallisena tavoitteena on ehkäistä ja torjua kemikaalien aiheuttamia terveys- ja ympäristöhaittoja sekä kemikaalien aiheuttamaa palo- ja räjähdysvaaraa. Valvonnan yleisenä tavoitteena on selvittää, täyttävätkö Suomessa markkinoilla olevat kemikaalit kemikaalilainsäädännön, ja siten myös Euroopan yhteisölainsäädännön velvoitteet ja määräykset kemikaalin merkitsemisestä ja pakkaamisesta. Markkinavalvonnalla pyritään poistamaan säädösten vastaiset kemikaalit markkinoilta tai korjauttamaan havaittuja puutteita siten, että kemikaalit täyttävät niille asetetut vaatimukset. Lisäksi valvotaan, että vähittäismyynnissä noudatetaan myyntiä koskevia määräyksiä.

Kemikaalilainsäädännön noudattamista valvotaan niiden kemikaalilain (744/1989) 14 §:n tarkoittamien toiminnanharjoittajien ja niiden REACH -asetuksen tarkoittamien aineiden tai valmisteiden toimittajien luona, jotka ovat vastuussa kemikaalien markkinoille saattamisesta.

Valvontasuunnitelma on päivitetty Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) ja Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) ohjeen pohjalta (päivitys 1.8.2009).

2. Kemikaalivalvonnan lakiperusteet ja kunnan valvontaviranomaisen tehtävät

Kemikaaleista säädetään sekä EY-asetuksissa että kansallisessa lainsäädännössä. REACH -asetus koskee aineiden rekisteröintiä, arviointia, lupamenettelyä ja rajoituksia ja se tuli voimaan 1.6.2007. REACH -asetuksen valvontaan tarvittavat kansalliset säädökset on annettu kemikaalilain muutoksilla 628/2007, 491/2008 ja 408/2009, joista viimeksi mainitussa kemikaalilain soveltamisalaan lisättiin CLP -asetus.

Parhaillaan on käynnissä siirtymävaihe, minkä aikana siirrytään EY-direktiiveihin perustuvasta kansallisesta kemikaalilainsäädännöstä EY-asetuksiin perustuvaan lainsäädäntöön. **Siirtymäaika**, aina vuoteen 2017, on siten **käytössä kaksi rinnakkaista kemikaalien luokitus- ja merkintäjärjestelmää**, CLP -asetukseen ja nykyiseen kemikaalilainsäädäntöön perustuva.

Kunnan kemikaalivalvontaviranomaisen tulee **kemikaalilain 7 §:n** perusteella valvoa kemikaalilain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista, kun on kyse **kemikaalien markkinoille saattamisesta ja vähittäismyynnistä**. Kunnan kemikaaliviranomainen tekee tarkastuksia erityisesti kuluttajille myytäviä kemikaaleja markkinoille saattavien toiminnanharjoittajien sekä vähittäismyyntiä harjoittavien toiminnanharjoittajien tiloihin.

Kunnan kemikaaliviranomaisen tehtävänä on Euroopan kemikaaliviraston valvontafoorumissa päätettyjen valvontahankkeiden lisäksi osallistua muiden valtakunnallisten valvontahankkeiden toteuttamiseen sekä valvoa erityisesti, että

- o markkinoille saatettavat kemikaalit on luokiteltu ja pakattu sekä niiden päällykset on merkitty joko CLP- asetuksen tai kemikaalilain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti
- o toiminnanharjoittajat ovat toimittaneet kemikaalilain 48 a §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot Valviran ylläpitämään kemikaalituoterekisteriin (=KETU),
- o REACH -asetuksen 31–33 artiklassa tarkoitettuja tiedottamisvelvoitteita noudatetaan,
- o REACH -asetuksen 67 artiklan mukaisia rajoituksia noudatetaan sekä
- o vaarallisten kemikaalien vähittäismyyntiä koskevia kemikaalilain ja sen nojalla annettuja säännöksiä noudatetaan.

Kemikaalilain 8 c §:n perusteella kunnan valvontaviranomaiselle kuuluu myös **pesuaineista ja pysyvistä orgaanisista yhdisteistä** annettujen EY -asetusten valvonta.

Valtioneuvoston biosidivalmisteista annetun asetuksen (466/200) 25 §:n mukaisesti kunnan valvontaviranomaisen tehtävänä on valvoa, että biosidivalmisteiden markkinoille luovuttaminen ja käyttö on kemikaalilain ja biosidiasetuksen mukaista.

Suojauskemikaaliasetuksen (123/1994) 11 §:n mukaisesti kunnan valvontaviranomaisen tehtävänä on valvoa, että markkinoille tai käyttöön luovutetaan vain sellaisia suojauskemikaaleja, joiden käyttö kemikaalilain ja suojauskemikaaliasetuksen perusteella on sallittua, ja että suojauskemikaalit on merkitty suojauskemikaaliasetuksen mukaisesti. Suojauskemikaaliasetus on kumottu, mutta sitä sovelletaan siirtymäaikana kunnes suojauskemikaalit on hyväksytty biosidisäännösten mukaisesti.

3. Kemikaalit ja kemikaalilain valvontakohteet

Kemikaaliksi on kemikaalilain 10 §:ssä määritelty **aine** tai **seos**. Aineita ovat alkuaineet ja niiden kemialliset yhdisteet. Seos (=valmiste) on aineiden seos. Pääosa markkinoilla olevista kemikaaleista on seoksia. Osa kemikaaleja koskevista säädöksistä koskee aineita, osa seoksia ja osa kaikkia kemikaaleja (= sekä aineita että seoksia).

Kemikaalilainsäädännön noudattamista valvotaan sekä kemikaalien markkinoille saattamisesta vastaavien **kemikaalitoimittajien toimipaikoissa** että kemikaalien **vähittäismyyntipaikoissa**.

3.1. Kemikaalitoimittaja

Kemikaalitoimittajiksi katsotaan REACH- ja CLP -asetuksen mukainen valmistaja, maahantuoja, jatkokäyttäjä ja jakelija.

Valmistaja on kemikaalitoimittaja, joka saattaa markkinoille aineen.

Maahantuoja on kemikaalitoimittaja, joka saattaa markkinoille Euroopan talousalueen ulkopuolelta tulevan aineen sellaisenaan tai seoksen.

Jatkokäyttäjä on kemikaalitoimittaja, joka saattaa markkinoille aineen tai seoksen. Tähän ryhmään kuuluvat aineiden pakkaaja sekä seosten (kuten maali, liima, pesuaine) pakkaaja ja sekoittaja, jos aineet tai seokset ovat lähtöisin Euroopan talousalueen sisämarkkinoilta. Tähän ryhmään kuuluu myös vähittäismyyjä, joka esim. pakkaa kemikaaleja pienempiin pakkauksiin ja myy niitä edelleen.

Jakelija on kemikaalitoimittaja, joka saattaa markkinoille Euroopan talousalueen sisämarkkinoilta peräisin olevan aineen tai seoksen. Tähän ryhmään kuuluvat jakelijat, jotka saattavat markkinoille kemikaaleja, mutta eivät itse sekoita tai pakkaa niitä. Jakelija voi myös valmistuttaa kemikaaleja omalla tuotemerkillään. Esimerkiksi monilla kaupan keskusliikkeillä on tällaisia omalla tuotemerkillä olevia tuotteita.

Kemikaalien markkinoille saattamisesta vastaavien kemikaalitoimittajien tulisi löytyä keskusviranomaisen ylläpitämistä rekisteristä ja luetteloista, joita ovat kemikaalituoterekisteri (KETU), luettelot ennakkohyväksyntää tai ilmoitusta edellyttävistä suojauskemikaaleista ja antifouling-valmisteista sekä biosidisten torjunta-aineiden rekisteri (BTA).

Valvonta on tarkoituksenmukaista ja tehokkainta kohdistaa kemikaalitoimittajiin, jotka kemikaalien ensimmäisinä markkinoille saattajina Suomessa ovat vastuussa kemikaalien merkinnöistä, pakkaamisesta, käyttöturvallisuustiedoista ja kemikaalitietojen toimittamisesta KETU -rekisteriin.

Kemikaalitoimittajat jaotellaan seuraavasti:

Teollisuus- ja ammattikemikaalien toimittaja, kuten (entinen Va1, Ma1)

- o orgaanisten tai epäorgaanisten peruskemikaalien (aineen) valmistaja tai
- o muu ammatissa tai työssä käytettävien kemikaalien toimittaja.

Kuluttajakemikaalin toimittaja, kuten (entiset Va2, Ma2)

- o pesu- ja puhdistusaineiden toimittaja
- o maalien, lakan ja painovärien toimittaja
- o auto- ja veneilykemikaalien ja öljytuotteiden toimittaja
- o rakennuskemikaalien, sementin ja laastin toimittaja
- o torjunta-aineiden, biosidien ja maatalouskemikaalien toimittaja
- o muu kuluttajakemikaalien toimittaja.

3.2. Vähittäismyyjä

Vähittäismyyntikohteet jaotellaan seuraavasti:

Erikoistumaton vähittäismyymälä, jossa kemikaalivalikoima on yleensä vakiintunut, kuten

- o päivittäistavaramyymälä, missä elintarvikkeiden, juomien, tupakan tai vaatteiden osuus myynnistä on yli puolet (supermarketit, valintamyymälät)
- o tavaratalo, jossa palveluaste on korkea (kassoja voi olla myös osastoilla)
- o miehittämätön polttonesteiden jakeluasema ("kylmäasemat")
- o kioski

Erikoismyymälät, kuten

- o rautakauppa
- o jakeluasemat(muut kuin kylmäasemat)
- o auto- ja veneilytarvikemyymälä
- o valokuvausalan kauppa
- o askartelu- ja harrastekauppa
- o puutarha-alan kauppa
- o kodinkoneliike
- o muu kemikaalien vähittäiskauppa
- o kemikaalin myynti muualla kuin myymälöissä (internet- ja suoramyynti)

Itsepalvelutavaratalo, jossa yli puolet myynnistä koostuu muusta kuin elintarvikkeista ja kemikaalivalikoima voi olla usein vaihtuva, kuten

- o itsepalvelu- ja pienoistavaratalot, missä käynti ulos on yleensä kassojen kautta ('halpamyymälät/tavaratalot')
- o realisointi- ja poistomyymälät

Kemikaalivalvonnan kannalta tärkeän kohteen muodostavat **halpatavaratalot**, **halpamyymälät** ja **halpamyymäläketjut** sekä realisointi- ja poistomyymälät ja jotkut **erikoistavaramyymälät**. Tarkastuksella voi käydä ilmi, että vähittäismyyjä toimii kemikaalin **maahantuojana** tai **pakkaajana** (esim. pullottaa kemikaalia pienempiin myyntipakkauksiin). Silloin kemikaalitoimijan velvoitteet päällyksimerkintöjen ja pakkausten vaatimustenmukaisuuden osalta sekä velvoitteet KETU -ilmoituksen toimittamisesta ja käyttöturvallisuustiedotteen laatimisesta kohdistuvat heihin.

Tyypillisiä vähittäismyynnissä olevia kemikaaleja, jotka sisältävät vaarallisia kemikaaleja, ovat viemäriavausaineet, tuulilasipesunesteet, grillihiilien sytytysnesteet, spraymaalit, liimat, lakat, liuottimet sekä erilaiset pesu- ja puhdistusaineet. Useimmat niistä tulisi luokitella terveys-, ympäristö- ja/tai palovaarallisuuden mukaan, jolloin niissä tulisi olla kemikaalilainsäädännön mukainen etiketti. Vaikka niitä ei luokiteltaisi, voi niiden sisältämien vaarallisten kemikaalien määrä edellyttää, että niistä olisi tehtävä ilmoitus KETU -rekisteriin.

4. Tarkastukset ja niiden sisältö

4.1. Tarkastusten määrittely

Tarkastusten yleinen määrittely (ks. yleinen osa, kohta 4.1.).

4.2. Tarkastuksen tavoitteet ja sisältö

Kemikaalivalvonnan tavoitteena ja tarkoituksena on selvittää, täyttävätkö Suomessa markkinoilla olevat ja Suomen kautta Euroopan markkinoille saatettavat kemikaalit Euroopan yhteisöjen kemikaaleja koskevan lainsäädännön vaatimukset ja määräykset. Vaatimusten ja määräysten noudattamisen valvonta on osa kemikaaleista aiheutuvien terveys- ja ympäristöhaittojen sekä palo- ja räjähdysvaarojen ehkäisemistä ja torjuntaa ja siten myös onnettomuuksia ennaltaehkäisevää työtä.

Tarkastukset suunnataan ensisijaisesti yleiseen kulutukseen tarkoitettujen kemikaaleja markkinoille saattaviin kemikaalitoimittajiin. Toteuttamalla valvonta näiden luona voidaan ennalta varmistaa, että vähittäismyynnissä olevat kemikaalit täyttävät säädösten vaatimukset. Kemikaalilain markkinavalvontaan ei sisälly näytteenottoa eikä laboratorioanalyysijä.

Tarkastuksen sisältö riippuu siitä, tehdäänkö tarkastus **kemikaalitoimittajan toimipaikassa** vai **vähittäismyymälässä**. **Molemmissa tarkastetaan**, että vaarallisen tai vaarallisia aineita sisältävän **kemikaalin**

- o pakkaus täyttää kemikaaliasetuksen 15 §:n tai CLP -asetuksen 35 artiklan mukaiset vaatimukset, ja että
 - pakkaus on varustettu turvasulkimella ja näkövammaisille tarkoitettulla vaarantunnuksella STM:n asetuksen (430/2001) tai CLP -asetuksen liitteen II osan 3 mukaisesti;
- o etiketin merkinnät täyttävät kemikaaliasetuksen 16 §:n tai CLP -asetuksen 17 artiklan mukaiset vaatimukset;
- o STM:n asetuksen (553/2008) mukaiset tiedot on toimitettu Valviran ylläpitämään kemikaalituoterekisteriin (KETU -rekisteri) kemikaalilain 48 a §:n 2 momentin mukaisesti, ja että
- o etiketin tiedot vastaavat rekisteri-ilmoituksen kohtaa 15;
- o pesu- ja puhdistusaineiden pakkausmerkinnät ovat pesuaineasetuksen 11 artiklan ja liitteen VII mukaiset;
- o biosidivalmisteet, antifouling-valmisteet ja suojauskemikaalit löytyvät Valviran ja SY-KE:n ylläpitämistä rekistereistä ja luetteloista, ja että
- o REACH -asetuksen kemikaaleja koskevia rajoituksia noudatetaan.

Kemikaalitoimittajien tarkastuksilla tarkastetaan lisäksi, että vaarallisen tai vaarallisia aineita sisältävän kemikaalin

- o käyttöturvallisuustiedote on laadittu REACH -asetuksen artiklan 31 (tai 1.12.2010 asti kumotun STM:n asetuksen 1201/2001) mukaisesti, ja että
 - käyttöturvallisuustiedote vastaa KETU -rekisteriin ilmoitettuja tietoja ja
 - etiketin merkinnät vastaavat käyttöturvallisuustiedotteen kohtaa 15.

Käyttöturvallisuustiedote voidaan tarkastaa myös vähittäismyynnin tarkastuksilla esimerkiksi erikoismyymälöissä, missä ammattimaiset käyttäjät ostavat kemikaaleja, jos käyttöturvallisuustiedote on laadittu ja se on saatavilla.

Vähittäismyynnin tarkastuksilla valvotaan lisäksi, että vähittäismyyntiasetuksessa (676/1993) kemikaalien myynnille, muulle luovuttamiselle ja säilyttämiselle annettuja vaatimuksia noudatetaan. Tarkastusten tavoitteena on myös selvittää, löytyykö vähittäismyynnistä puutteellisin merkinnöin varustettuja tai puutteellisesti pakattuja kemikaaleja sekä onko kemikaalin suomalainen markkinoille saattaja toimittanut kemikaalista tiedot KETU -rekisteriin. Tarkoituksen on myös selvittää, että biosidiset torjunta-aineet, suojauskemikaalit ja antifouling-valmisteet löytyvät rekistereistä ja luetteloista ja kemikaaleja koskevia rajoituksia noudatetaan.

Jokaisen toiminnanharjoittajan luona tarkastetaan vähintään viisi (5) kemikaalia. Tarkastusta sovittaessa voidaan kemikaalitoimittajaa pyytää toimittamaan etukäteen itse valitsemiensa viiden (5) vaarallisen kemikaalin käyttöturvallisuustiedotteet tai koostumustiedot, jos kemikaali on tarkoitettu vain yleiseen kulutukseen, sekä kemikaalien etiketit. Jos maahantuojalla on useita

päämiehiä, tulisi tarkastettavien kemikaalien mahdollisuuksien mukaan edustaa eri päämiesten kemikaaleja.

Jokaisesta tarkastettavasta kemikaalista täytetään tarkastuslomake. Valvira on laatinut valvontaviranomaisten käyttöön lomakkeita tarkastusten ja niistä laadittavien tarkastuskertomusten helpottamiseksi (*Kemikaalitoimittajan tarkastuslomake ja Vähittäismyyjän tarkastuslomake*). Tarkastettujen kemikaalien tiedot syötetään tarkastuslomakkeelta Valviran valvontatietojen keurujärjestelmään. Tarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus, jonka sisällöstä ja laadinnasta Valvira on antanut erityisohjeet.

Mikäli kemikaalitoimittajan tai vähittäismyymälän tarkastuksella todetaan puutteita kemikaaleissa, tarkastuskertomus ja –lomake toimitetaan tiedoksi ja/tai toimenpiteisiin ryhtymistä varten Valviralle. Vähittäismyymälässä todetuista kemikaaleista koskevista puutteista tiedot toimitetaan myös kemikaalitoimittajan kotikunnan kemikaalivalvontaviranomaiselle.

5. Valvontakohteiden riskinarviointi, riskiluokitus ja tarkastustiheys sekä tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika

Kemikaalivalvonnassa tarkastustiheys määritetään valvontakohtedetyypin riskiluokituksen perusteella. Riskiluokan määrittämiseen vaikuttaa toiminnan luonne ja laajuus. Tämän vuoksi riskiluokitusta määriteltäessä on huomioitava kemikaaleille altistuvien ihmisten määrä ja markkinoille luovutettavien kemikaalien vaarallisuus.

Kemikaalitoimittajan riskiä ja tarkastustiheyttä alentaa:

- o kemikaaleja käytetään vai yritysten omassa toiminnassa
- o kemikaalit on tarkoitettu ainoastaan ammatti- ja teollisuuskäyttöön
- o toiminnanharjoittajalla on hyvä kemikaaliasiantuntemus
- o vakiintunut kemikaalivalikoima
- o puutteiden pieni määrä edellisellä tarkastuksella

Kemikaalitoimittajan riskiä ja tarkastustiheyttä lisää:

- o yrityksen markkinoille saattamissa kemikaaleissa on havaittu paljon puutteita vähittäismyyntin tarkastuksilla
- o yrityksen kemikaaliasiantuntemuksen taso;
 - yrityksen päätoimiala on jokin muu kuin kemikaaliala
 - edellisellä tarkastuksella todettu suuri määrä puutteita
 - KETU:ssa paljon korjattavaksi palautettuja ilmoituksia
- o markkinoille saatavat kemikaalit ovat erityisen vaarallisia
- o tuotevalikoima usein vaihtuva
- o tuontia EY:n ulkopuolelta
- o kemikaali on EY:ssä, Pohjoismaissa tai Suomessa valtakunnallisen valvonnan painopisteenä

Valviran arvion mukaan tarkastus kemikaalitoimijan luona kestää keskimäärin 1-2 työpäivää, kun tarkastetaan vähintään 5 kemikaalia.

Vähittäismyyntipaikkojen riskiä ja tarkastustiheyttä alentaa:

- o vakiintunut tuotevalikoima (päivittäistavarakaupat ja miehittämätön jakeluasema)
- o puutteiden pieni määrä edellisellä tarkastuksella

Vähittäismyyntipaikan riskiä ja tarkastustiheyttä lisää:

- o myynnissä on erittäin myrkyllisiä, myrkyllisiä tai syövyttäviä kemikaaleja
- o myynnissä on syöpää aiheuttavia kemikaaleja, perimän muutosta aiheuttavia kemikaaleja tai lisääntymiselle vaarallisia kemikaaleja
- o usein vaihtuva valikoima (halpamyymälät/poistomyymälät)
- o myynnissä yritysten omia tuotesarjoja (erikoismyymälät)
- o puutteiden suuri määrä edellisellä tarkastuksella
- o kemikaali on EY:ssä, Pohjoismaissa tai Suomessa valtakunnallisen valvonnan painopisteenä

Vähittäismyyntipaikan tarkastukseen kuuluu Valviran arvion mukaan vähintään neljä tuntia, kun tarkastetaan vähintään 5 kemikaalia ja kemikaalien säilytys ja/tai jakelulaitteiden merkintöjä.

Valviran ja SYKEN valvontakohdetyyppien ohjeellinen tarkastustiheystavoite:

Valvontakohdetyyppi	Tavoitteet
Teollisuuskemikaalien toimittaja	1 krt/5 vuotta
Kuluttajakemikaalien toimittaja	1 krt/1 vuosi
Erikoistumaton vähittäismyynti	1 krt/5 vuotta
Erikoismyymälä	1 krt/3 vuotta
Itsepalvelutavaratalo (halpamyymälät)	1 krt/1 vuosi

6. Valvontasuunnitelma ja valvonnan painopisteet vuodelle 2010

Valvonta kohdennetaan erityisesti **kuluttajakemikaaleihin** sekä osallistutaan valtakunnallisiin valvontahankkeisiin, joihin valvontaviranomaisia kemikaalilain perusteella veloitetaan osallistumaan. STTV ei ole vielä toimittanut tietoja vuoden 2010 hankkeista.

Tarkastustiheys tulee Valviran ohjeistuksen mukaisesti määritellä siten, että vuosittain tarkastetaan **vähintään joko 10 % kunnan valvontakohteista tai 1 valvontakohte/10 000 asukasta**.

Valvonta on tarkoituksenmukaista ja tehokkainta kohdistaa **kuluttajakemikaalien toimittajiin** (maahantuojina voivat toimia myös vähittäismyymälät), sillä ne ovat vastuussa kuluttajakemikaalien päällysmarkkinöistä, päällyksen oikeellisuudesta, käyttöturvallisuustiedotteesta ja kemikaalitietojen toimittamisesta KETU –rekisteriin.

Kuluttajakemikaalien käyttäjäjoukko on suuri ja asiantuntemus kemikaalien osalta hyvin vaihteleva. Siksi kunnan valvontaa kohdennetaan tässä ryhmässä kuluttajakemikaalien toimijoiden valvontaan. Kemikaalin etiketti on kuluttajalle ainoa tietolähde kemikaalin vaaraominaisuuksista. Täten on tärkeää, että siinä esitetyt tiedot pitävät paikkansa. Kuluttajakäytössä olevien kemikaalien osalta on myös tärkeää, että tiedot kemikaaleista ovat KETU -rekisterin kautta Myrkytystietokeskuksen käytössä.

Yksityiskohtainen valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastusten määrä on esitetty liitteessä 2.

7. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Toteutumisen arviointi (ks. yleinen osa, kohta 4.5.).

Koska kemikaalivalvonta on osittain uutta valvonta-aluetta, arvioinnissa tarkastellaan myös erityyppisiin tarkastuksiin ja kohteisiin käytettyä aikaa ja verrataan sitä suunniteltuun ajankäyttöön.

8. Raportointi

Kemikaalilain valvontasuunnitelman toteutumaa raportoidaan lääninhallituksille Valviran laatimilla tiedonkeruulomakkeilla.

Kemikaalilain 49 §:n mukaan kunnan kemikaalivalvontaviranomainen on velvollinen pyydettäessä toimittamaan korvauksetta Valviralle ja SYKELLE tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja sekä valvontaa koskevia tietoja kemikaalilain mukaisen valvonnan ohjausta, seuranta, raportointia ja tilastointia varten. Tiedot tulee toimittaa Valviran ja SYKEN määräämällä tavalla.

Vuonna 2009 Valvira on ottanut käyttöön valvontatietojärjestelmän, johon lisätään niiden kemikaalien tiedot, jotka kussakin valvontayksikössä on tarkastettu. Tällä pyritään mm. vähentämään eri valvontayksiköiden suorittamaa päällekkäistä valvontaa.

9. Laki- ja säädösperusteet

EY-lainsäädäntö:

- o Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006 kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (**REACH**=Registration, Evaluation and Authorisation of **Ch**emicals)
 - REACH -asetuksen liitettä XVII (rajoitukset on muutettu) 22.6.2009 komission asetuksella (EY) N:o 552/2009
- o Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1272/2008 aineiden ja seosten luokituksista, merkinnöistä ja pakkaamisesta (**CLP**=Classification, Labelling and Packaging of substances and mixtures)) sekä direktiivin 67/548/ETY ja 1999/45/EY muuttamisesta ja kumoamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1907/2006 muuttamisesta
 - CLP -asetuksen liitettä VI (aineluettelo) muutettu kesällä 2009
- o Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 648/2004 pesuaineista
 - Pesuaineasetuksen liitettä VII on muutettu 20.6.2006 komission asetuksella (EY) N:o 907/2006
- o Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 850/2004 pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta
- o Komission asetus (EY) N:o 1451/2007 biosidituotteiden markkinoille saattamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/8/EY 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun kymmenvuotisen työohjelman toisesta vaiheesta

Kansallinen lainsäädäntö:

- o Kemikaalilaki (744/1989, muutoksineen)
- o Kemikaaliasetus (675/1993, muutoksineen)
- o Asetus vaarallisen kemikaalin vähittäismyynnistä (676/1993)
- o Valtioneuvoston asetus biosidivalmisteista (466/2000).
- o STM:n asetus kemikaalien luokitusperusteista ja merkintöjen tekemisestä (807/2001, muutokset 687/2005 ja 206/2007)
- o STM:n asetus vaarallisten aineiden luettelosta (509/2005). Ainedirektiivin liitteenä olevan vaarallisten aineiden luettelo (Annex I), mihin STM:N asetus perustuu on kumottu ja sovelletaan CLP -asetuksen liitteen aineluettelo (toistaiseksi vain englanniksi).
- o STM:n asetus kemikaaleja koskevien tietojen toimittamisesta (553/2008)
- o STM:n asetus vaarallisen kemikaalin päällyksen turvasulkimesta ja näkövammaisille tarkoitettu vaaratunnuksesta (430/2001)
- o STM:n asetus biosidivalmisteiden pakkaamisesta ja merkinnöistä (422/2000)
- o STM:n asetus käyttöturvallisuustiedotteesta (1202/2001, kumoutunut, asetuksen mukaan laadittua käyttöturvallisuustiedotetta voidaan käyttää 1.12.2010 asti)
- o Suojauskemikaaliasetus (123/1994, kumottu, sovelletaan siirtymäaikana)

Kemikaalilain valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys

Kohde-ryhmä	Kemikaalilain valvontakohdetyyppi	Valvontakohteiden lkm (arvio)	Tarkastukseen käytettävä aika (h/kohde)	Tarkastustiheys STTV:n suositus	Tarkastusmäärä vuonna 2010	Valvontaan käytetty aika (h) yhteensä 2010
	Kemikaalien toimittajat					
52.04 52.06	Teollisuus- ja ammattikemikaalien valmistaja, maahantuojaja, jatkokäyttäjä, jakelija (Va1, Ma1)	kartoittamatta	15	0,2	Ei painopisteenä	0
52.05 52.07	Kuluttajakemikaalien valmistaja, maahantuojaja, jatkokäyttäjä, jakelija (Va2, Ma2)	kartoittamatta	15	1*	10	150
	Kemikaalien vähittäismyyjät					
52.08	Erikoistumaton vähittäismyymälä	250	4	0,2*	0	0
52.09	Erikoismyymälä	20 + kartoitus	4	0,33*	5	20
52.10	Itsepalvelumyymälä (halpaketjumyymälä)	13 + kartoitus	4	1*	10	40
	Yhteensä					210
	Työaika (henkilötyöpäivää)					28
	Työaika (henkilötyövuotta)					0,13**

*tarkastustiheys määritetään siten, että vuosittain tarkastetaan yksi valvontakohde / 10 000 asukasta

**lisäksi kartoitukseen kuluva aika

Oulun seudun ympäristötoimen tupakkalain valvontasuunnitelma 2010

1. Johdanto

Laissa toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 693/1976 (jäljempänä tupakkalaki) säädetään toimenpiteistä, joilla pyritään tupakointia vähentämällä ehkäisemään niiden terveysvaarojen ja -haittojen syntymistä, joita tupakointi aiheuttaa tai joiden syntymisalttiutta se lisää. Lain tarkoituksena on vähentää ympäristön tupakansavulle altistumista kaikissa ikäryhmissä. Valvonnan yhtenä painopisteenä on kuitenkin alle 18-vuotiaiden ympäristön tupakansavulle altistumisen vähentäminen sekä pyrkimys estää alaikäisten tupakan saatavuutta. Lain 17 §:n mukaan kunnan tulee suorittaa tupakkatuotteiden varastointi- ja myyntipaikkojen tarkastuksia sekä valvoa tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntiä, automaattisten myyntilaitteiden sijoittamista, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynnin omavalvontaa, tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja tupakkajäljitelmiä mainontaa ja muuta myyntityöntekijätoimintaa samoin kuin tupakointikieltojen ja – rajoitusten noudattamista toimialueellaan.

Valvontasuunnitelma vuodelle 2010 on päivitetty Valviran ohjeen (päivitys 1.8.2009) pohjalta.

1.4.2009 voimaan tulleen tupakkalain muutoksen seurauksena tupakkatuotteiden vähittäismyynti on muuttunut luvanvaraiseksi. Myynnin luvanvaraisuuden tavoitteena on vähentää alaikäisten tupakkatuotteiden saatavuutta ja tupakoinnin yleisyyttä sekä estää laittomasti maahan tuotujen ja kiellettyjen tupakkatuotteiden levitys laillisten tupakkatuotteiden jakelukanavien kautta.

Oulun seudun ympäristötoimi myöntää kirjallisesta hakemuksesta myyntipaikkakohtaisen vähittäismyyntiluvan elinkeinotoiminnassa tapahtuvaan tupakkatuotteiden myyntiin, jos hakija on esittänyt hyväksyttävät laissa mainitut asiapaperit ja selvitykset. Tupakkatuotteiden varastointi- ja myyntipaikkojen tarkastustehtäviin tulee 1.4.2010 jälkeen edellisessä kappaleessa mainittujen tarkastustehtävien lisäksi myös myyntilupien tarkastaminen.

2. Tarkastukset ja niiden sisältö

Tarkastusten helpottamiseksi Valvira on laatinut valmiit tarkastuslomakkeet tupakanmyyntipaikan ja ravitsemusliikkeen tarkastusta varten.

2.1. Tarkastuksen sisältö kohdetyypeittäin

Tupakan vähittäismyyntipaikassa tarkastetaan Valviran laatiman tarkastuslomakkeen ja ohjeen (uusittu versio vuodelle 2010) mukaisesti tupakanmyynnin omavalvontasuunnitelma, myyntikieltoilmoitukset vähittäismyyntipisteissä, tupakkatuotteiden myyntilupa, esillepano sekä myyntipäällysmarkkinat, mahdollinen suunuuskan myynti, automaattisten myyntilaitteiden sijoittelu sekä tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja tupakkajäljitelmiä mainonta, epäsuoramainonta ja muu myyntityöntekijätoimintaa.

Tupakan tukkumyyntipaikassa tarkastetaan samat asiat kuin vähittäismyyntipaikassa, mikäli tukkumyymälälle on myönnetty myös vähittäismyyntilupa. Mikäli tukkumyyntipaikka ei toimi vähittäismyyntipaikkana, vaaditaan kuitenkin myyntikieltoilmoitukset. Pakkausten myyntipäällysmerkinnät pyritään tarkastamaan vain tukkuliikkeissä.

Tupakointikieltojen ja rajoitusten valvonta niissä paikoissa, joissa tupakointi on tupakkalain 12§:n mukaan kielletty, tarkastetaan onko havaittavissa merkkejä tupakoinnista. Tällaisia paikkoja ovat

- o päiväkotien lapsille ja oppilaitosten oppilaille tarkoitetuissa sisätiloissa sekä niiden pääasiassa kahdeksaatoista vuotta nuoremmille tarkoitetuilla ulkoalueilla;
- o virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatuissa sisätiloissa;
- o sisätiloissa järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa, joihin yleisöllä on esteetön pääsy;
- o yleisten kulkuneuvojen sisätiloissa; sekä
- o työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa lukuun ottamatta tupakkalain 13 §:ssä mainittuja paikkoja, joissa tupakointi on poikkeuksellisesti sallittu ehdolla, ettei tupakansavua pääse kulkeutumaan niihin sisätiloihin, joissa tupakointi on kielletty.
- o ravintolat ja muut ravitsemisliikkeet. Mikäli ravintolassa on erillinen tupakointitila, tupakointi on sallittu vain siinä tilassa. Jos elinkeinonharjoittaja sallii tupakoinnin ravitsemisliikkeensä ulkona olevassa tarjoilutilassa tai muualla ulkona hallinnassaan olevalla alueella, myös näiden alueiden valvonta kuuluu tupakkalain valvonnan piiriin.

Tupakkalain säännöllistä valvontaa voidaan suorittaa osana kohteessa tehtävää muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Esimerkiksi elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin tehdyn muun ympäristöterveydenhuollon lain mukaisen tarkastuksen yhteydessä voidaan valvoa myös tupakkalain perusteella tupakan myyntiä ja mainontakieltoa sekä lääkelakiin perustuen nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä. Tupakan myyntipaikan tarkastukset voidaan toteuttaa myös projektiluonteisesti, jolloin tarkastetaan vain tupakkalain vaatimusten mukaisuus. Terveysturvallisuuden mukaisten kohteiden, esimerkiksi päiväkotien ja oppilaitosten, tarkastusten yhteydessä tarkastetaan myös kohteiden tupakkalain vaatimuksenmukaisuus. Ravintoloissa tupakkalakia voidaan valvoa elintarvikevalvonnan yhteydessä.

3. Valvontakohteiden tarkastustiheys ja tarkastuksiin keskimääräisesti käytettävä aika

Valvontasuunnitelman tarkastustiheys perustuu Valviran laatimaan valtakunnalliseen valvontaohjelmaan vuosille 2008–2010. Valvonnalla pyritään vähentämään tupakansavulle altistumista kaikissa ikäryhmissä ja estämään/vähentämään erityisesti alaikäisenä aloitettua tupakointia. Tarkastustiheys määräytyy kohderyhmäkohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Nuorison oleskelupaikkojen ja niiden läheisyydessä sijaitsevien tupakanmyyntipaikkojen tarkastustiheys on suurin.

Erilaisten kohteiden ja kohdetyyppien tarkastustiheys ja tarkastuksiin keskimääräisesti käytettävä aika on jäljempänä olevassa liitteessä.

4. Valvontasuunnitelma ja valvonnan painopistealueet vuodelle 2010

Valvira ohjaa valtakunnallisesti valvonnan painopisteitä esittämällä vuosittaisia tai useampivuotisesti toteutettavia teemoja tupakkalain valvonnan painopisteiksi.

4.1. Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden vähittäismyyntipaikkojen valvonta 2010

1. Alaikäisiä koskevan myyntikiellon noudattamisen valvonta
2. Alaikäisiin kohdistuvan mainonnan valvonta

Valvonnan painopisteenä tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntipaikkojen valvonnassa on pyrkimys estää alaikäisten tupakoinnin aloittamista ja tupakkatuotteiden saatavuutta sekä tupakoinnin houkuttelevuutta. Näistä syistä pääpaino valvonnassa valvontaohjelmakauden aikana on pääasiassa alle 18-vuotiaille oppilaille tarkoitettujen oppilaitosten, harrastus- ja kerhotojen ja muiden alle 18-vuotiaiden suosimien paikkojen läheisyydessä sijaitsevat tupakanmyyntipaikat ja automaattiset myyntilaitteet. Em. kohteissa tarkastetaan lisäksi tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden sekä tupakkajäljittelmien myymälämainonta ja esillepano.

3. Myyntilupien valvonta erityisesti edellä mainituissa kohteissa

4.2. Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta 2010

1. Koulujen ja oppilaitosten oppilaille, nuorisotilojen nuorille ja päiväkotien lapsille, tarkoitettujen sisätilojen ja niiden pääasiassa 18 vuotta nuoremmille tarkoitettujen ulkotilojen tarkastaminen
2. Ravintolat, joissa on rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä erillinen tupakointitila
3. Ravintolat, joissa on tupakoinnin täyskielto

Valvontakohteiden lukumäärät ja tarkastustiheydet on esitetty taulukossa. Vähittäismyyntipaikkojen lukumäärä tarkentuu vuoden 2010 aikana, sillä tupakan myynti tuli luvanvaraiseksi vuonna 2009. Aikaisemmin vähittäismyyntipaikkojen tarkkaa määrää ei ole ollut tiedossa. Kesäkuun loppuun 2009 mennessä haetut vähittäismyyntiluvat tulee kunnissa olla käsiteltyinä 31.3.2010 mennessä.

Valvira on ilmoittanut järjestävänsä vuonna 2010 valvontahankkeen tupakkalain muutosten toimeenpanon toteutumisen seuraamiseksi. Oulun seudun ympäristötoimi osallistuu valtakunnallisiin valvontaprojekteihin siltä osin kuin ne pystytään toteuttamaan suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä.

5. Näytteiden ottaminen ja tutkiminen sekä laboratoriot

Tupakkalain valvonnassa ei rutiiniluonteisesti oteta näytteitä. Valvontasuunnitelman mukaiseen tarkastukseen voidaan kuitenkin sisällyttää erityistapauksissa ilmanvaihdon riittävyyteen, tupakansavun leviämiseen ja savumäärään liittyviä mittauksia ja tutkimuksia, joista aiheutuneet näytteenotto- ja analysointikulut laskutetaan toimijalta. Myös tupakkatuotteita, tupakkajäljitel

miä ja tupakointivälineitä saatetaan tarvittaessa ottaa näytteeksi ja tutkimuksiin. Tutkimukset teetetään hyväksytyissä laboratorioissa.

6. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Toteutumisen arviointi (ks. yleinen osa, kohta 4.5.).

7. Raportointi

Tupakkalain valvontasuunnitelmien toteutumaa raportoidaan lääninhallituksille Valviran laatimalla tiedonkeruulomakkeella.

Kunnan tupakkavalvontaviranomainen on lisäksi velvollinen pyydettyään toimittamaan korvauksetta Valviralle tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja sekä valvontaa koskevia muita tietoja tupakkalain valvonnan ohjausta, seurantaa, raportointia ja tilastointia varten. Valvontaviranomaisen on toimitettava em. tiedot Valviran määräämällä tavalla.

8. Muuta huomioitavaa

Valvira on avannut 4.5.2009 kuntien tupakkatuotteiden myyntilupia käsitteleville viranomaisille valtakunnallisen tupakkatuotteiden **myyntiluparekisterin**, johon lupahakemukset ja niistä tehdyt päätökset kirjataan. Rekisteriä kehitetään vuoden 2010 aikana.

Tupakkalakia tultaneen muuttamaan myös vuoden 2010 aikana. Hallitus on 2.10.2009 antanut eduskunnalle esityksen tupakkalain muuttamisesta. Lakimuutos koskisi mm. tupakkatuotteiden esilläpitoa.

9. Laki- ja säädösperusteet

- o Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi (693/1976)
- o Asetus toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi (225/1977)
- o STM:n asetus ravintolan ja muun ravitsemusliikkeen tupakointitilasta (964/2006)
- o STM:n asetus tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden vähittäismyyntin omavalvontasuunnitelmasta (99/2009)
- o STMp tupakointivälineistä (1158/1999)
- o STMa tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten merkinnöistä sekä haitta-aineiden määristä ja mittausmenetelmistä sekä testauslaboratorioista (641/2002)
- o Valviran ohje Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2008-2010 päivitys 1.8.2009

Tupakkalain valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys

(Taulukosta on jätetty pois ne kohderyhmät, joihin kuuluvia valvontakohteita ei toimialueella ole tai kohderyhmän mukainen toiminta ei enää kuulu valvontaan)

						STTV	
	Tupakkalain valvontakohdetyyppi	Valvontakohteiden lkm	Tarkastukseen käytetty aika (h/kohde)	Tarkastustiheys STTV:n suositus	Vuosittaisten tarkastusten lkm suosituksen mukaan	Tarkastusmäärä 2010	Valvontaan käytettyä aikaa (h) yhteensä 2010
	Tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattaminen						
	Ravitsemusliikkeet:						
38.06	– ravintolat, joissa erillinen tupakointi tila	32	2	1	32	32	64
38.04	– ravintolat, joissa tupakoinnin täyskielto	413	2	0,33	137	137	274
38.12	Koulut (alle 18-vuotiaiden)	123	3	0,33	41	41	123
38.11	Oppilaitokset (alle 18-vuotiaiden)	27	3	0,33	9	9	27
38.14	Nuorisotilat (alle 18-vuotiaiden)	34	3	0,33	11	0	0
38.13	Päiväkodit	213	2	0,33	71	0	0
38.15	Yleiset tilaisuudet	17	3	0,33	6	6	18
	Yleiset kulkuneuvot ja odotustilat	kar- toitta- matta	3	0,33		0	0
38.23	Tupakkalain 12 §:n 2 ja 5 kohtien mukaiset tilat *	kar- toitta- matta	3	0,33		0	0
	Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynnin valvonta						
38.19	Nuorison suosimien paikkojen lähellä sijaitsevat vähittäismyyntipaikat	69	4	1	69	69	276
38.20	Muut vähittäismyyntipaikat	307	3	0,33	102	307	921
38.21	Automaattiset myyntilaitteet	8	2	0,33	2	8	16
	Tukkuliikkeet	5	4	0,33	2	5	20
	Muun tupakkalain mukainen valvonta						
38.22	esim. mainonta paikallislehdissä yms.		3	0,33			
	Yhteensä					614	1739
	Työaika (henkilötyöpäivää)						232
	Työaika (henkilötyövuotta)						1,1

* virastojen ja laitosten ym. julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatut tilat ja työyhteisöjen yhteiset ja yleiset sekä asiakkaille tarkoitetut tilat

Tupakkalain kohdetyyppien tarkastustiheydet ja tarkastukseen käytettävä aika

Tupakkalain mukainen valvontakohte	Tarkastustiheys	Tarkastukseen käytettävä aika (h)
Tupakointikieltojen ja rajoitusten valvonta:		
- Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	Kerran vuodessa	2
- Muut ravitsemisliikkeet (tupakoinnin täyskielto)	Kerran kolmessa vuodessa	1
- Koulujen ja oppilaitosten oppilaille, nuorisotilojen nuorille ja päiväkotien lapsille tarkoitetut sisätilat sekä niiden pääasiassa 18 vuotta nuoremmille tarkoitetut ulkotilat	Kerran kolmessa vuodessa	2
- Muut tupakkalain mukaiset kohteet (esim. yleisötalouksien sisätiloissa)	Kerran kolmessa vuodessa tai harvemmin	3
Tupakkatuotteiden myyntipaikkojen valvonta:		
- Pääasiassa alle 18-vuotiaille oppilaille tarkoitettujen oppilaitosten, harrastus- ja kerhotoilojen ja muiden alle 18-vuotiaiden suosimien paikkojen läheisyydessä sijaitsevat tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntipaikat ja automaattiset myyntilaitteet	Kerran vuodessa	3
- Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden sekä tupakkajäljittelmien myymälämainonta ja esillepano erityisesti huoltoasemilla ja suurten päivittäistavaraketjujen vähittäismyymäläpaikoissa	Kerran vuodessa	3
- Automaattiset myyntilaitteet muissa paikoissa (ks. yllä)	Kerran kolmessa vuodessa	2
- Muut tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden vähittäismyymäläpaikat	Kerran kolmessa vuodessa	2
- Tupakkatuotteita välittävät tukkuliikkeet	Kerran kolmessa vuodessa	2
Muut tupakkalain mukaiset tarkastukset (mainonta yms)	Kerran kolmessa vuodessa tai harvemmin	3